

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FUGLEKONGESKIVER FRA NÆSTVED

1797-1846

FUGLEKONGESKIVER FRA NÆSTVED
1797-1846

FUGLEKONGESKIVER

FRA

NÆSTVED

1797-1846

Af

F. Michelsen og Jan Preisler

ISBN nr. 87-88742-40-7.

DANSK HISTORISK HÅNDBOGSFORLAG
Klintevej 25, 2800 Lyngby. 02 80 72 00.
DBK-bogdistribution.

Foto side 72: Ukendt fotograf, Næstved Museum.

Foto side 104: Jens Olsen, Næstved Museum.

Øvrige fotos: Jan Preisler.

Farvefotos: Mogens Peter Maniell, Nybro Foto I/S.

Alle fuglekongeskiver er gengivet
i størrelsesforhold 1:4.

Tilrettelæggelse og produktion:
Næstved Tidendes Bogtrykkeri.

Bogen er sat med Baskerville.

Trykt på Uno mat.

Repro: Lindholm Repro.

Bogbind: Sandersens Bogbinderi.

Forord

På Næstved Museum findes en samling fuglekongeskiver, bemalede træplader, som har tilhørt det for længst ophævede borgerlige fugleskydningsselskab i Næstved. De stammer fra tiden o. 1800 til o. 1850 og udgør et meget spændende, men ikke særlig kendt, lokalhistorisk illustrationsmateriale, som herved publiceres.

Man kan nøjes med at lade billederne af skiverne tale for sig selv. Men da det er hensigten at gennemføre en undersøgelse af materialet, ledsages billederne af en detaljeret, dokumenteret gennemgang af samtlige 43 skiver og desuden en enkelt, der nu kun kendes fra et fotografi, men som har hørt med i samlingen.

Nogle af malerierne giver anledning til en udførlig omtale, og enkelte fuglekonger er interessante personer, som det har ladet sig gøre at finde en hel del oplysninger om. Der er for hver enkelt skive medtaget, hvad vi har kunnet hente af kildemateriale.

Arbejdet med bogen har været fordelt således, at F. Michelsen har samlet oplysningerne og skrevet teksten, mens den kunstneriske vurdering skyldes Jan Preisler. I fællesskab har vi diskuteret og sammenstillet hele materialet.

De lokalhistoriske arkiver i det sydlige Sjælland har ydet udmærket hjælp med at finde egnet stof frem, i første række Næstved by- og egnhistoriske arkiv, desuden arkiverne i Ringsted, Slagelse, Køge, Haslev, Fuglebjerg og Skelskør. På Næstved Museum er der ydet støtte ved beskrivelsen af de enkelte skiver, og Næstved Biblioteks personale har velvilligt skaffet den nødvendige litteratur.

F. Michelsen.

Jan Preisler.

Vi vil gerne her rette en tak til dem, der ved økonomisk støtte har muliggjort udgivelsen af denne bog.

Bogen er udgivet med velvillig støtte fra følgende:

Næstved Kommunes Jubilæumsfond.

Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse.

Velux Fonden af 1981.

Alfred Goods Fond.

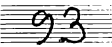
Næstved Diskontobank.

Kreditforeningen Danmark.

Næstved Tidende.

Georg Christensens Boghandel, Næstved.

Næstved Tidendes Bogtrykkeri.

Denne bog er nummer 93 af 100 nummererede eksemplarer.

FUGLEKONGESKIVER FRA NÆSTVED 1797-1846

Interdum juvant ludi
(Stundom gavner Lege)

Sjællandske fugleskydningsselskaber

Oprindelsen til de danske fugleskydningsselskaber må søges i Frankrig, hvor fugleskydning i 1300-tallet var et led i borgerkabets våbenøvelser. Skikken bredte sig til andre europæiske lande og kom til Danmark via Nordtyskland eller Holland. Ålborgs papegøjeselskab og det kongelige skydeselskab i København kan begge føres tilbage til 1440'erne, mens de øvrige eksisterende danske selskaber er langt yngre. I tidens løb forsvandt sammenslutningerne næsten overalt, således også i Næstved, hvor man – i de fattige år efter svenskekrigene – ikke evnede at genoptage skydeøvelserne, da papegøjestangen på overdrevet var blæst omkuld.

Under den økonomiske opgang i sidste del af 1700-tallet stiftedes borgerlige fugleskydningsselskaber i flere danske købstæder. For Sjællands vedkommende er der først Helsingørs kongelig privilegerede Skydeselskab fra 1766, mens Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab dateres til 1789. Næste år stiftedes Det borgerlige forenede Skydeselskab i Vordingborg, og Køge borgerlige venskabelige Skydeselskab stammer fra 1794. I Næstved nævnes det første fugleskydningsselskab fra denne tid 1773, men det må hurtigt være ophørt, for allerede 1786 oprettedes et

nyt selskab. Også det og et tredje foretagende fik en kort levetid, men 1797 stiftedes så et fjerde selskab, der kom til at eksistere i 100 år – dog med afbrydelser. – Først efter 1800 opstod der fugleskydningsselskaber i andre sjællandske købstæder som Slagelse, Korsør, Skelskør og Holbæk.

Medlemmerne i disse selskaber var hovedsagelig embedsmænd og større næringsdrivende i byerne, mens der fra landet ofte kom godsforpagtere og godsforvaltere. Formålet med selskaberne har dels været selskabeligt, dels praktisk, idet man har haft skydefærdighed for øje, som det fremgår af ovenstående motto, der er taget fra en af Næstveds fuglekongeskiver. Man havde den regel i de forskellige skydeselskaber, at den afgående fuglekonge (den, der ved sit eget eller en andens skud havde nedskudt brystpladen på træfuglen) skænkede en malet træskive til selskabet. En stor del af de gamle skiver eksisterer endnu, f.eks. på museerne i Næstved, Køge, Vordingborg og i Palæet i Roskilde, mens Helsingørskiverne opbevares i selskabets ejendom.

Motiverne på skiverne er i mange tilfælde af symbolsk art, men nok så ofte forekommer billeder fra giverens erhvervsvirksomhed, eller man har topografiske emner eller situationer fra skydeselskabets virke. Et selskab havde ofte medlemmer, der var bosat i andre byer eller egne. Derfor finder vi f.eks. to motiver fra Ringsted og et fra Slagelseegnen på

Næstvedskiverne; og en københavner, der blev medlem i Roskilde, lod sig på sin skive afbilde i ildsom bevægelse på denne bys bane-gård.

Kunstnerisk set er kvaliteten af fuglekongeskiverne gennemgående jævn. Malerne er næsten altid anonyme, men det har vel oftest været malermestre eller -svende eller måske en tegnelærer, som stod for udformningen. Undtagelsesvis træffer man (i Roskilde) en skive malet af Vilhelm Marstrand og en anden af Jacob Kornerup. Værdien af skiverne ligger på det *kulturhistoriske* og *personalthistoriske* område, og der er tale om et meget morsomt og charmerende materiale.

Det er stærkt varierende, hvor mange skiver man har bevaret fra de forskellige foreninger. I Helsingør og Roskilde eksisterer der stadig selskaber fra før 1800, og her findes skiver fra begyndelsen og til vore dage, dog med visse undtagelser. På Køge Museum opbevarer man 13 skiver fra årene 1794-1807 samt en fra 1828. Fra Vordingborg er der 18 ældre skiver på Sydsjællands Museum.

Næstved Museum råder over i alt 43 fuglekongeskiver fra tiden 1797 til 1846. Det er disse gamle skiver, denne bog handler om.

Selskabet i Næstved

Under en fugleskydning i 1796 i Fladså, en mils vej sydøst for Næstved, besluttedes det at oprette skydeselskab i købstaden, og efter indbydelse fra fire »Entrepreneurer« afholdtes 17. maj 1797 stiftende generalforsamling på det nuværende hotel Vinhuset. »Det borgerlige Fugleskyde-Selskab i Nestved«, der lededes af en præses og fem dommere, afholdt de følgende år fugleskydninger på Gallemarken uden for byen, fra 1815 i Frederikslund skov ved Herlufsholm, og der lod man 1852 bygge en stor grundmuret pavillon med restauration. Pavillonen blev imidlertid en stor økonomisk belastning for selskabet, der 1871 erklæredes konkurs, og såvel pavillon som inventar kom på tvangsauktion. Det meste af løsøret blev dog købt af medlemmer, så man kunne rekonstruere selskabet, som – med en vis ret – kunne fejre 100 års jubilæum i 1897; men derefter opløstes det.

Ifølge lovenes §§ 24 og 25 skulle de successive fuglekonger levere en sølvplade med indskrift til det grønne kongebånd, der fulgte med værdigheden, og derudover en malet skive med samme indskrift som pladens: »Det borgerlige Fugle-skyde-Selskab i Nestved«, år, samt giverens navn. Skiverne skulle ophænges på byens rådhus, indtil selskabet kunne få sit eget lokale. Dette skete som nævnt 1852. 1885 fik de plads på Industribygningen ved Jernbanevejen (Jernbanegade) i Næstved. Da Fællesorganisationen i denne by 1937 købte ejendommen, overlod man de 42 eksisterende skiver til Næstved

Museum, hvor der også findes kongebånd, enkelte sølvplader, tre salutkanoner, en sølvpokal, en sølvgevinst samt en tromme fra selskabet af 1786.

I alt afholdt man 70 skydninger i tiden 1797 til 1871. 1808, 1813, 1814 og 1864 var der på grund af krigsforhold ingen skydning, og i 1871 gik selskabet som nævnt konkurs. Der findes på museet ikke skiver for skydningerne i årene 1822, 1827, 1832 og 1843, men skiven fra 1827 kendes fra et fotografi og er derfor taget med. 1985 modtog museet skiven fra 1845. 1847 bestemtes det, at der fremtidig ikke skulle leveres skiver. Alligevel findes der en skive fra 1886, med et fotografi, men den falder uden for redegørelsen her.

Fuglekongeskiverne fra Næstved

Størrelsen på de 43 skiver varierer fra 40,5 til 64 cm i diameter, det store flertal måler mellem 50 og 60. *Materialet* er gennemgående fyrretræ, og mange af stykkerne er sikrede med tværstivere på bagsiden.

Alle skiverne er »*originale*«, forstået således, at der er tale om et personligt motiv for den enkelte fuglekonge. Tiden, i hvilken skiverne er blevet malede, har ikke været rig på billeder, som vi kender det i vore dage. Det har derfor været en begivenhed, når årets nye skive er blevet leveret og hængt op ved de øvrige.

Som nævnt ved vi ikke, hvem *kunstnerne* var. Det er muligt, at enkelte af skiverne er blevet malet af de pågældende fuglekonger, men de fleste er sikkert udført af stedlige malermestre eller deres svende. Det er overvejende sandsynligt, at malermester Höckendorff har lavet sin egen skive. Tegnelærer H.P. Topp, Herlufsholm, har sikkert udført det smukke billede af stiftelsen. Endelig er enkelte skiver givetvis malet uden for Næstved.

En række skiver bærer *fællespræg* og kan derfor med rimelighed tilskrives samme kunstner. Skiverne nr. 5, 6 og 8 har lighed i disponering af skrift, ramme og billedudformning, og nr. 9 minder ligeledes om disse tre skiver. Nr. 20, 21, 22, 24 og 25 har et stærkt fælles præg. Endelig er der i udformningen af billederne lighed mellem nr. 40 og 42.

Mange af skiverne fanger opmærksomheden ved *motivet*. Sjældent er der tale om, at den store kunstneriske kunnen ligger til grund for billederne. Snarere ses en naiv glæde ved at skildre emnet og ved at få billedfelt og skrift til at gå sammen i en velkomponeret helhed. Der er tale om billeder, som er tidstypiske. Skive nr. 2 har en engel, der er malet helt i Abildgaards stil. Den følgende skive er også allegorisk. Først med skiverne nr. 5, 6 og 8 begynder der at komme motiver med kendte lokaliteter. Kun i et enkelt tilfælde er det muligt at antage, at maleren har haft et bestemt forbillede: Prospektet over Næstved (nr. 33) viser stor lighed med Søren Læssøe Langes farvelagte radering fra 1820 »Nestved«.

Nogle af skiverne har en helt overdådig udsmykning, således er nr. 32 og 39 en ren fryd for øjet. Andre skiver er ret fattige i billedudtryk; nr. 26, 35 og 36 må henregnes til denne kategori.

Landskaber med kendte eller opdigtede lokaliteter er yndede motiver. Oftest komponeres de symmetrisk, i et forsøg på at skabe balance i det runde billedfelt. Langt de fleste skiver er holdt i dæmpede farvetoner. Det er begrænset, hvad man på den tid havde af *farveudbud*. Tubefarverne var ikke opfundet, og de pigmenter, man har brugt, hører enten til jordfarveskalaen eller til den række dyre farvepigmenter, man kunne udvinde af forskel-

lige metalforekomster. Den hvide farve er f.eks. blyhvidt, en farve, der har tendens til at ændre sig i årenes løb, påvirkelig af luftens urenheder. På mange af skiverne bruges asfalt som mørk grund, og det bevirker, at disse områder nu udviser stærk krakelering. Allerede i 1852 påtog malermester Bischoff sig så vidt muligt at restaurere skiverne, og nu trænger de til en konservators omhu.

Motiverne på de 43 fuglekongeskiver fordeler sig således, idet flere emner kan være repræsenteret på samme skive:

1) Symbolsk fremstilling findes på 14 skiver: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 19, 30, 34, 37 og 39.

I 4 tilfælde ledsages symbolet af ord, sentens eller vers: 1, 3, 13 og 34.

2 skiver (med flyvende engel og med døden) er uden ledsageord: 2 og 12.

I 9 tilfælde symboliserer skiven fuglekongens erhverv: 2, 4, 7, 8, 12, 15, 19, 30 og 39.

På 3 skiver hentydes symbolsk til skydeselskabet: 3, 9 og 34.

2) Romantiske landskaber (fantasilandskaber) er fremstillet på 3 skiver: 17, 20 og 21.

3) Skematisk udførte landskaber ses på 2 skiver: 4 og 10.

4) Plantedekoration findes på 4 skiver: 26, 32, 36 og 43.

5) Naturalistisk fremstilling er tilstræbt på i alt 20 skiver: 5, 6, 11, 14, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 38, 40, 41, 42 og 45.

I 16 tilfælde er fuglekongens erhverv eller arbejdssted afbildet: 5, 6, 11, 14, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 27, 31, 38, 40, 41 og 45. Heraf er 3 interiørbilleder.

Topografisk motiv ses på 16 billeder: 6, 11, 14, 16, 22, 25, 27, 28, 29, 31, 33, 38, 42 og 45. Heraf er 42 dog muligvis en opdigtet lokalitet.

Kun et billede har alene topografisk motiv: 33 (byprospekt)
3 skiver har motiv fra fugleskydningen: 28, 29 og 42.

6) Indskrift alene findes på én skive: 35

En sammenligning med skiverne fra Helsingør og Roskilde viser en nogenlunde tilsvarende fordeling af motiver, idet symbolske emner dog optræder mindre hyppigt på Næstved-skiverne.

Motiverne på de enkelte skiver

Blandt billederne med *symbolsk motiv* er det mest komplicerede nr. 19 fra 1818, der viser en kvindeskikkelse, udstyret med vinget hjelm, Hermes' stav (kerykeion), dannebrogsvimpel og overflodshorn, og siddende mellem pakkasser. Købmand Moses Gottschalk har villet vise den nationale handels velsignelser. På en mere enkel måde hentydede distriktskirurg L. Münch i 1798 til sin profession, nemlig ved en saks og forbindsstof, som holdes af en hvilende engel (nr. 2), mens Jørgen Sorterup 1801 ved tre hjorte angiver navnet på sit herberge: »Tre Hjorter«. Løjtnant Foltmar har i 1815 ladet fremstille en romersk soldat med hjelm med fjerbusk (nr. 15), mens en anden militærperson, kammerjunker ritmester von Friess, 1840 lod afbilde et skjold med kronet F, omgivet af våben (nr. 39). Operasangeren Magnus O'Donnel, en gæst fra København, gav 1803 en skive, der viser nodehæfte, maske, smykket lyre og fløjte, en tydelig hentydning til hans metier (nr. 7). Godsejer S.H. Lund fra Bonderup har en skive med billede af to bønder med le og en mindestøtte med leer i baggrunden, åbenbart en hentydning til tidens bondereformer (1805, nr. 8). Borgmester Schønheyder, der også var dommer, har på sin skive fra 1831 ladet en hånd med vægt tone frem i skyerne – sværdet er udeladt i dette retfærdighedssymbol (nr. 30). Købmand Jens Bech fra Skelskør var død i 1810, da skiven leveredes af hans enke. På en mindestøtte ses i relief Hermes' stav og et anker,

og Døden med sin le sidder ved støtten (nr. 12).

Borgmester Wulf har på sin skive fra 1800 en Hermes (der jo også var gud for sportsudfordelser), som sætter en pil i »Sentrum« (!) (nr. 3). Også i andre tilfælde hentydes der symbolsk til skydeselskabet. Student Bülow, medhjælper hos sin morbror, godsforvalter Clausen på Herlufsholm, har i 1806 ladet afbilde en skydeskive, som fem nøgne børn morer sig med at skyde til måls efter med bue og pil. »Interdum juvant ludi« (jvf. mottoet) står der som devise, formentlig med den barske baggrund i Napoleonstidens krige og nødvendigheden af skydefærdighed – forbundet med selskabelighed (nr. 9). Mere fredeligt er motivet på brændevinsbrænder Galles skive fra 1835. Der er afbildet et stort egetræ, og i en sentens udtrykkes ønsket om, at fuglekongeselskabet må være så »kraftfuldt og stærk i Alder« som egen (nr. 34).

Det symbolske motiv var her ledsaget af en sentens, mens der i skive nr. 3 kun forekom ét ord (Sentrum). Forvalter Stenglers skive fra 1810 (nr. 13) viser en kvindeskikkelse med en oval plade, der bærer indskriften: »Vil du beriges uden Sorrig Elsk noisomhed saa er du rig«. Det skal måske opfattes som et vers, og forbindelsen med kvindeskikkelsen er ikke umiddelbart forståelig. På den ældste af skiverne, der blev skænket 1797 af prokurator R. Schydtz, ses vers eller sentens på en

obeliskagtig mindestøtte: »Wenskab og Enighed i Strid og Fred«. Den historiske baggrund var revolutionskrigene, omend ordene altid har gyldighed (nr. 1). Forvalter Sønderups skive fra 1838 viser en flyvende engel med en kvist, og dette fredssymbol ledsages ikke af nogen tekst. (nr. 37).

Tre af fuglekongeskiverne er som nævnt udsmykkede med *romantiske fantasilandskaber*. Bager Christen Jacobsens fra 1816 viser en fjord (nr. 17) og snedkermester Hinches fra 1819 et skovparti med vandløb (der dog har en lille ø i Susåen ved Herlufsholm som udgangspunkt (nr. 20)). Her ser man ikke nogen forbindelse med givernes erhverv, men det er vel ikke tilfældigt, at der forekommer såvel en stubmølle som en vandmølle på mølleforpagter Jacobsens skive fra 1821 (nr. 21).

Som omtalt er der to eksempler på *skematisk* eller stift malede motiver. Jørgen Sorterups skive fra 1801 har et skovlandskab med tre symmetrisk opstillede hjorte (nr. 4), mens brændevinsbrænder Galles fra 1807 med en jagtscene er opbygget med store træer, der kan minde om en teaterkulisse (nr. 10). Sorterups skive har et lille vers, der fortæller, at en anden skød for ham: »Wed Skud fra Wennehaand bekom ieg Kongebaand«. Et tilsvarende vers kendes fra en Roskildeskive (1794), og et lignende forekommer på Næstvedskiven fra 1826 (se nedenfor).

Som nævnt er der i fire tilfælde kun udsmykning med *plantedekoration*. Forvalter From Bech leverede 1826 en skive, hvor bladkransen har et rødt og hvidt bånd forneden, og indskriften lyder: Ved fremed Haand vandtes Kongebaand« (nr. 26). På købmand Soldaths skive (1833) ses et bredt bånd med blade og frugter (smukt udført) (nr. 32). Prokurator og løjtnant i brandkorpset J.P. Clausen har en skive fra 1838 med en bladkrans, der afsluttes opefter (nr. 36), og endelig ser vi på konditor C. Hansens fuglekongeskive fra 1846 en stiliseret bort med blomster og blade (nr. 43).

Af langt større interesse er de skiver, hvor man tilstræber *naturalistisk fremstilling*. I flere tilfælde er der tale om lokaliteter, som siden er ændrede eller forsvundne.

Godsforvalter Clausen på Herlufsholm afleverede skiver i 1802 og 1807. Første gang (nr. 5) er der malet et morsomt interiørbillede, hvor »kongen« tager mod et brev, som overrækkes af en uniformeret kongelig budbringer, mens to bondeklædte mænd overværer scenen. Kontoret er fremstillet meget detaljeret, og hvad der yderligere gør skiven tiltrækkende, er Clausens lille digt: »Med sine Børn vor Verden artig skalter, i Fjor jeg Konge var, i Aar ikkun Forvalter«. Anden gang (nr. 11) er godskontoret set udefra. Da bygningen, et renæssancehus med snoede gavle, blev nedrevet 1812, må man glæde sig over disse to billeder, der er uden sidestykke.

Johan Hendrik Neergaard var godsforvalter på Gisselfeld Kloster. Han ses (1803) sammen med et par bønder under påvisning af, hvor forfalden en bondebygning er. Sceneriet viser Vester Egesborg (nr. 6).

Major Knud Trolle Post var »Over Kystbefalings Mand«, da englænderne tog vores flåde. Han har ladet sig fremstille til hest med sit mandskab ved kysten, og på havet ligger engelske krigsskibe (1811, nr. 14).

N.N. Lieungh (Lyng) leverede en skive i 1816, da han fra Danmark var vendt tilbage til sit fødeland Norge. Han blev fuglekongen 1815 og var da adjunkt på Herlufsholm, som på skiven er fremstillet set mod nordøst (nr. 16).

Hans Wandal Buchholtz virkede i 1817 som godsforvalter ved Saltø, og meget naturligt er denne herregård afbildet på hans skive (nr. 18). En senere nedrevet tilbygning kan ses her.

Bager Carl Frederik Addit var blevet udnævnt til brandkaptajn i Næstved, og på et naivt og morsomt billede fra 1822 ser vi ham i uniform med mandskab og sprøjte foran byens rådhus, hvor materiellet opbevaredes. Skiven viser også, hvordan den middelalderlige rådhusbygning var blevet omdannet og overkalket (nr. 22).

Gæstgiver L.E. Müller i Ringsted har 1823 le-

veret en skive med billede af sit gæstgiveri, Freieslebens gård, senere ombygget til »Postgården« (nr. 23).

På bager I.L. Kyhns skive ser vi interiør fra hans bageri med æltning og indsætning af brød i ovnen, et meget sjældent billede af håndværk i 1824 (nr. 24).

Kaptajnløjtnant J.A. von der Recke, som senere blev medlem af stænderforsamling og folketing, var 1813-36 bestyrer af den Næsbyholmske kanal (Susåen), hvis sluser han selv havde opført. På skiven fra 1826 ses kammerlusen ved Maglemølle nord for Næstved, og selv er han også med på billedet. Vi har her den eneste kendte afbildning af slusen, som for længst er nedlagt (nr. 25).

Skiven fra 1827 (nr. 27) kendes som nævnt kun fra et fotografi. Den viser købmand Moses Gottschalks ejendomme på Axeltorv (senere kaldet Landmandshotellet og Axelhus).

H. Hansen var forpagter af Ringsted Kloster og har på sin skive fra 1831 vist Havemølle, avlsgården og i baggrunden tårnet af Sct. Bendts Kirke, som det så ud efter branden 1806 og før restaureringen 1900-09 (nr. 31).

P.C. Lind var forpagter på Valbygård, som ejedes af minister P.C. Stemann, der var forstander på Herlufsholm, i hvis område skydningen fandt sted. På skiven fra 1839 ses

bygningerne på Valbygård, som de så ud før ændringen i 1850'erne (nr. 38).

Malermester Höckendorffs skive, der som nævnt antagelig er udført af ham selv, viser i de mindste detaljer, hvordan et malerværksted var indrettet og fungerede i 1841 (nr. 40).

Skovrider Kanns skive forestiller naturligt nok en jagtscene, men det er højst tvivlsomt, om der er tale om en bestemt lokalitet (nr. 41).

Det har tidligere været omtalt, at forvalter Galles fuglekongeskive fra 1839, som viser Næstved fra Kirkegårdsbakken, sikkert har forbillede i Søren Læssøe Langes radering (nr. 33).

Møller Christian Hansen ejede Bavelse mølle, der er afbildet på hans skive fra 1845 (nr. 43).

Der er to skiver, som har topografisk motiv, men samtidig refererer til skydeselskabet. Købmand Christian Bonnesen, der i øvrigt senere drev en fin restauration ved Sct. Peders Kirke med Tivoli i haven, viser på sin skive fra 1828, hvordan skydebrødrene med musik i spidsen drager over Axeltorv (nr. 28). På forvalter Voss' skive fra 1829 ser man, hvor og hvordan fugleskydningen fandt sted. I Frederikslund skov er bøssen støttet på an-

lægspælen, mens træfuglen er placeret på »Fuglestangsholmen« i Susåen (nr. 29).

En selskabsklædt herre holder en bakke med fugleskydningsgevinster af sølv i maleriet på forvalter Lunds skive fra 1844. Der er som baggrund huse og landskab med sø. Da det hverken kan hentyde til Fodby, hvor fuglekongen boede, eller Herlufsholm, må stedet vel være opdigtet.

Den tarveligst udsmykkede af alle skiverne blev givet 1837 af forhenværende forvalter Bülow på Herlufsholm, da han for tredje gang blev fuglekonge. Der er *kun malet navn, sted og årstal* samt to streger (nr. 35).

I den brogede samling af fuglekongeskiver skiller enkelte sig ud som særlig interessante. Det gælder således godsforvalter Clausens fra 1802 med interiøret fra hans kontor, major Trolle Posts 1812 med motiv fra englænderkrigen, bager Addits 1822 med kirkepladsen i Næstved, I.L. Kyhns bageri fra 1824, von der Reckes skive 1826 med kammerlusen, købmand Bonnesens 1828 med skydeselskabets medlemmer på Axeltorv og Höckendorffs 1841 med malerværkstedet. Men på næsten alle skiver er der et eller andet, som fanger opmærksomheden: noget tidstypisk, lokalhistorisk oplysende, naivt eller morsomt.

Litteratur og kilder

- Salomonsens Konversationsleksikon, 2. udgave: Fugleskydning
Håndbog for danske lokalhistorikere, 1952: fugleskydning
Helsingørs kongelig privilegerede Skydeselskab 1766-1966. 1966.
Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab 1787-28. August-1937. 1937.
Køge Bys Historie. 1932.
P.A. Klein: Vordingborg Købstads Historie. 1923.
Fugleskydningsselskabet for Vordingborg og Omegn 1788-1988. Af Anders Devantier Henriksen. 1988.
Richard G. Nielsen: Mennesker og Miljøer i det gamle Slagelse. 1976.
J.L. Østergaard Christensen: Holbek Borgerlige Skieveskudning. Fra Holbæk Amt 1976.
Rasmus Nielsen: Næstved Købstads Historie IV. 1932.
Otto Smith: Næstved. 1935.
Protokol for Det borgerlige Fugleskyde=Selskab i Nestved (forkortet: Protokol).
Love for det borgerlige Fugleskyde=Selskab i Nestved. 1798.
Inventarieliste for kærnerregnskaber for Næstved 1773 ff.
Indskrift på en tromme fra skydeselskabet i Næstved 1786 (Mus. nr. 7094).
Den Vest Sjællandske Avis 1817 ff.
F. Michelsen: Det borgerlige Fugleskydnings Sælskab i Nestved 1797-1897. Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1982.

1) Fuglekongen 1797

Mus. nr. 2202. Mål: 40,5 cm i diam. Ophøjet kant, yderst konkav og sort, inderst afrundet og okker. En af de mindste skiver i samlingen.

Indskrift med rødbrune versaler, begyndende øverst på kanten efter lille dekorativ figur: »DET BORGERLIGE FUGLESKYDNINGSS SELSKAB I NESTVED. ANNO 1797«

Billedfelt: Obelisk med profileret fodstykke, gullig farve. Overdelen, der er ret kort og temmelig bred, bærer indskrift med sorte skrevne bogstaver: Wenskab/og Enighed/Wærne/i Strid/og Fred«. På underdelen: »R./Schüdtz«. Lidt over sammenføjningen i mindstøtten skarp horisontlinje, der skærer stammerne i en række træer med varierende højde. Bagved skyer. Baggrunden domineres af grønblå og brune farver.

Fuglekongen *Rasmus Schydtz*, *1762, †1820, blev exam.jur. 1786 og 1793 prokurator for alle over- og underretter, Hof- og Stadsretten undtaget. Kom 1803 til Løvenborg, hvor han var fuldmægtig og inspektør.¹⁾

Boede 1797 på Rosenfeld og kaldes 1801 for Inspecteur ved Godset.²⁾

Schydtz deltog 1797 i oprettelsen af selskabet og blev dets første fuglekonge. Dette er dog ikke omtalt i protokollen. Udgået 1803.³⁾

- 1) H. Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer med kongelig bevilling 1660-1869. 1935.
- 2) Folketælling i Kastrup sogn 1801.
- 3) Protokol side 3a, 20a.

2) Fuglekongen 1798

(Skiven dateret 1799)

Mus. nr. 2203. Mål: 57,5 cm i diam. Glat, smal kant med indskrift.

Indskrift med rødbrune versaler på sort bund, begyndende øverst efter kløverblad: »DET BØRGERLIGE FUGLESKYDE SELSKAB I NESTVED MDCCIC DN ITE JUL. GIVET AF DISTRICT-CHIRURG. L. MUENCH«.

Billedfelt: Knælende engel holder forbindsstof i venstre og saks i højre hånd. Engelen har brunlige vinger og gullig dragt med grågrønt stof svøbt over armene og lårene. Bag engelen træ og himmel med skyer.

Saks og forbindsstof hentyder til, at giveneren af skiven er kirurg.

Fuglekongen *Lorentz Nielsen Münch*, *1760 i Flensborg, †1807 i Næstved, tog kirurgisk eksamen 1789-90 og blev 1792 udnævnt til distriktskirurg i Næstved¹⁾, hvor han boede i Østergade²⁾.

Münch deltog i selskabets stiftelse 1797³⁾. Det er ikke omtalt i protokollen, at han blev fuglekonge.

- 1) Chr. Carøe: Den danske Lægestand III (1786-1838). 1905.
- 2) Folketælling i Næstved Købstad 1801.
- 3) Protokol side 3a.

3) Fuglekongen 1799

(Skiven dateret 1800)

Mus. nr. 2204. Mål: 62 cm i diam. Glat, smal kant med indskrift.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund, begyndende midtpå til højre: »Det Borgerlige Fugle Sküde Selskab i Nestved. Leveret af Ewald Wulff d: 26 Juli 1800. Sentrum!«

Billedfelt: Næsten nøgen Hermes, kun dækket af flagrende grønt klæde om maven, ses skråt bagfra, stående på lille, brunlig klode, omgivet af skyer. På fødderne og den rundpuldede hat vinger, i venstre hånd staven (kerykeion), højre udstrakte hånd sætter fjer i »Sentrum«. Hermes' krop er rødlig. Bagved himmel og skyer.

Fuglekongen *Ewald Wulf*, *1741 †1815, blev 1764 ridefoged på Rønnebæksholm. 1777 exam.jur. og var samme år blevet byfoged i Næstved samt herredsfoged og skriver i Ringsted og Tybjerg herreder. Udnævntes 1783 til virkelig kancelliråd. 1792 blev Wulf borgmester samt by- og rådstueskriver i Næstved. 1802 tog han afsked fra herredsfogedembedet og 1809 fra de øvrige embeder¹⁾.

Ewald Wulf opførte 1784 det nuværende hotel Axelhus på Axeltorv til minde om faderen guldsmed Jonas Wulf i Næstved²⁾ og ³⁾. Han underskrev 1797 selskabets protokol med ordene: »For at Befordre Borgerlig Een-drægtighed, som er dette Selskabs Hensigt deltager med fornøjelse E: Wulf«. Han valgtes til selskabets »bestandige Præses og Æresmedlem« med almindeligt bifald. Wulf blev fuglekonge 1799 ved eget skud. 1812 trak han sig tilbage fra posten som præses⁴⁾.

1) Candidati og Examinati Juris 1736-1836, bd. IV, 1958.

2) Folketællinger i Næstved købstad 1787 og 1801.

3) Rasmus Nielsen IV, side 40.

4) Protokol side 3, 4a, 10 og 51a.

Jørgen Sørterup Priveliget
Herbergerer og Casse Lottorie
Collecteir

Nestved den 27. Julij 1801.

4) Fuglekongen 1800

(Skiven dateret 1801)

Mus. nr. 2205. Mål: 57 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af smalle, brune kanter.

Indskrift med gullige versaler på sort bund, begyndende skråt forneden t.v.: »MED SKUD FRA WENNEHÅND, BEKOM.IEG. KONGEBAAND«. Nederst med skrevne bogstaver: »Nestved den 27 July 1801«.

Billedfelt (indskrift nederst med skrevne sorte bogstaver på rød bund: »Jørgen Sorterup Priviligeret/Herbergerer og Classe Lotterie/Collecteur«): Skovlandskab symmetrisk opbygget med træ til begge sider og herimellem to springende kronhjørtede med front mod hinanden og midtfor i baggrunden hjørt med front fremefter i buskads. Blå himmel med lette skyer. Farver: brunt, grønt, blå og rødt.

Dyrene hentyder til Sorterups herberge¹⁾ »Tre Hiorter« i Vestergade i København²⁾, en grundmuret hjørneejendom med pudset facade, som muremester Lauritz Thrane opførte for ham 1796-97. Sorterup beholdt kun virksomheden i få år. Bygningen er nu fredet i klasse B. Herberget er af ældre dato³⁾ og omtales i Holbergs »Den Ellefte Junii«, 2. akt, 1. scene.

Fuglekongen *Jørgen Sorterup*, *1751⁴⁾ må høre til kategorien »Fremmede Reisende«, udenbys, som kunne blive fuglekonger. Slægten kendes også fra Næstved, hvor bygningen Sorterups Kaserne i Grønnegade endnu findes, omend i stærkt ombygget tilstand. Det stiftende møde i fugleskydningsselskabet afholdtes hos Jørgen Sorterups søn, vinhandler og gæstgiver Christian Sorterup⁵⁾, ejer af det nuværende hotel »Vinhuset«; han var selv deltager.

Fugleskydningen fandt sted 27/6 1800, men det er ikke oplyst, hvem der nedskød brystpladen⁶⁾.

- 1) Veiviseren – i København og Forstæderne for Aaret 1801.
- 2) Historiske huse i det gamle København, Nationalmuseet 1976, side 240.
- 3) Før og Nu, 3. årgang, 1917, side 330.
- 4) Folketælling i København 1801.
- 5) Lengnichs slægtstavle over Jørgen Sorterups efterkommere. 1857.
- 6) Protokol side 2 og 12 a.

5) Fuglekongen 1801

(Skiven dateret 1802)

Mus. nr. 2206. Mål: 62,5 cm i diam. Indskriftsbånden er omgivet af en smal, sort kant udvendig og en gylden kant med perlestaf indvendig.

Indskriften med sorte skrevne bogstaver på gullig bund begynder t.v.: »Med sine Børn vor Werden artig skalter, i Fior jeg Konge var, i Aar ikkun Forvalter«. Nederst i midten: »den » Julii 1802./Nicolay Clausen«.

Billedfelt: Interiør fra godsforvalterkontoret, Herlufsholm i den 1812-13 nedrevne portbygning fra o. 1625-30. Godsforvalter Clausen ses selv i stolen med ryggen til sin skrivepult. I højre hånd har han fjerpen, i venstre et brev, som en uniformeret person med fjerprydet hat og kongeligt monogram på venstre albue overrækker – eller modtager. Det skal åbenbart forestille en fourer, der tjente »kongen«. Bagved ses to bondeklædte mænd, sikkert fæstere under Herlufsholm. På skrivepulten er der en lampe; det rektangulære vindue har sprosser og bærer en kappe. Til højre for det ses en høj, smal reol, et skab med dobbeltdør og en dør med fyldinger. Oven på skabet er der bøger og pakker, over skab og dør dekorerede vægfler.

De mange detaljer gør det sandsynligt, at billedet stort set svarer til virkeligheden.

Bemalingen skæmmes af afskalning, hvorunder krideringen ses. Firkantet hul til op-hængning.

Fuglekongen *Nicolai Clausen*, *1756, †1816¹⁾, var godsforvalter på Herlufsholm²⁾ under skoleherrerne Chr. Brandt (1788-1805) og Kaas (1805-27) til sin død. Clausen var meget afholdt og beskrives som virksom og udholdende; han skal have følt ansvar for sine omgivelser. Med dygtighed gennemførte han udskiftning, hoveriafløsning og tiendeafløsning. Han modsatte sig salg af fæstegodset, hvad der også ville have ruineret stiftelsen, da statsbankerotten kom³⁾. Såvel billede som indskrift vidner om hans sans for humor.

Nicolai Clausen deltog 1797 i selskabets stiftelse. Han blev fuglekonge 29/7 1801 ved nevøen student Bülow's skud og atter 1807⁴⁾ (nr. 11).

- 1) Folketælling i Herlufsholm sogn 1801.
- 2) Melchior-Leth: Herlufsholms Stiftelse. 1865, side 199, 200-201, 261, 262, 263 og 279.
- 3) Herlufsholm i 400 år – en række billeder, side 17. 1965.
- 4) Protokol side 3a, 15 og 39.

6) Fuglekongen 1802

(Skiven dateret 1803)

Mus. nr. 2208. Mål: 63 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af smal, sort kant udvendig og gylden kant med perlestaf indvendig.

Indskrift med gyldne versaler på gullig bund. Øverst: »IOHAN, HENDRICH, NEERGAARD« + lille dekorativ figur.

Billedfelt: Landsbyeksteriør fra Vester Egede. I forgrunden tre personer: Godsforvalter Neergaard, omgivet af to bønder, diskuterer forfaldet af en gård til højre. To af dem peger på gården med venstre hånd. Bagved ses gårde og kirke, omgivet af træer, til venstre en gård bag træer. Mændene står på et åbent område (landsbyforten?), i baggrunden ses gårde og himmel med skyer. Sommerbillede.

Farver: gult, rødt, brunt, grønt, blåligt og hvidt. Baggrund grønlig dominans. – Firkantet hul til ophængning.

På et maleri af M. Rørbye, kaldet »Parti af Gisselfeldt-Eggen 1832« ses ligeledes kirken i dens gamle skikkelse!). 1876 ombyggedes den i romansk stil.

Fuglekongen *Johan Henrik Neergaard*, *1771, †1817²⁾, var godsforvalter på Gisselfeld kloster, hvor hans brødre Johan og Thomas var henholdsvis forvalter og forpagter. Johan Henrik Neergaard samlede 1812 gården Sophuslund i Tågerup³⁾. Han blev fuglekonge 1/7 1802 ved sin broder Thomas' skud⁴⁾.

- 1) Martinus Rørbye 1803-1848. Thorvaldsens Museum, 1983 side 53.
- 2) Stamtavle over Slægten Neergaard. Dansk Adelsaarbog 1915.
- 3) O.F.C. Rasmussen: Optegnelser om Gisselfeld, side 426. 1868.
- 4) Protokol side 18.

7) Fuglekongen 1803

Mus. nr. 2207. Mål: 62 cm i diam. Indskriftsbåndet er ret bredt og omgivet af smalle, brune kanter.

Indskrift med brune versaler på sort bund. Øverst: »EI BLOT TIL LYST«, nederst: »O'DONNEL«, flankeret (med mindre skrift) af: DEN 23 IULII«, lille dekorativ figur og »1803«. – Firkantet hul til ophængning i den indre kant.

Billedfelt: Opslået nodehæfte med maske og (bagved) lyre med rosetter og smykket med roser. Bag lyren en skråt anbragt fløjte. Blålig baggrund. Masken rødbrun, fløjten brun, lyren sort og brun, lyserøde roser og rosetter. Fuglekongen *Magnus O'Donnel* blev antaget ved Det kgl. Teater 1797. Han var korist og debuterede 1798 som Bergstrøm i P.A. Heibergs syngespil »Kinafarerne«. Døde allerede 1809. Thomas Overskou skriver om ham: »O'Donnel fik vel ved sin, i Henseende til Velklang, Omfang og Bøielighed, saa herlige Tenorstemme, at dens Mage kun sjældent er hørt paa det danske Theater, fast Ansættelse, men var saa kold, stiv og keitet sit hele indre og ydre Væsen, at han ikke, hvor meget man end trænget til en god Tenorist, kunne gjøre sig blot taalelig at se paa«.¹)

Det lader sig ikke oplyse, hvorfor O'Donnel deltog i fugleskydningen i Næstved. Han blev fuglekonge 21/7 1803 ved skud af Otte Hansen, Herlufsholm²).

Fotografi efter farvelagt medaljonstik, sign. »A. Flint fec«.³) Venligst fremskaffet af Teaterhistorisk Museum, der også henviste til det ovenfor citerede.

- 1) Th. Overskou: Den danske Skueplads III, side 703.
- 2) Protokol side 23 (»Hr. Skuespiller Odonel fra Kiøbenhavn«).
- 3) Teaterhistorisk Museum, København.

8) Fuglekongen 1804

(Skiven dateret 1805)

Mus. nr. 2209. Mål: 62,5 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af to smalle, brune bånd, det indre har perlestaf inderst.

Indskrift med brune versaler på sort bund, begyndende fra midten t.v.: »DET NESTVED-SKE BORGERLIGE SKYDESELSKAB« (fortsat t.v. nedefter: »SØREN.HENRICH LUND DEN 18 IULI 1805«.

Billedfelt: I forgrunden to bønder med le og rive i en indhegning med rækværk af grene-stykker. Bag dem, på profileret sokkel, støtte, på hvis spids der er leer, rive og skovl med bånd (Det skal formodentlig hentyde til bon-dereformer). Bag indhegningen er der til højre huse med træer, til venstre store træer; skyer og himmel som baggrund. Farver: brunt, grønt, blå og hvidt.

Fuglekongen *Søren Henrik Lund* ejede 1803-08 herregården Bonderup, Store Tåstrup sogn i Merløse herred¹⁾. Var kaptajn á la suite (uden for nummer) i Søndre sjællandske Landeværns Regiment og blev 1804 flyttet til Nordre Regiment. Afsked 1808, †1836²⁾.

Lund blev fuglekonge 19/7 1804 ved proprietær Stenglers skud og udgik af selskabet 1810 på grund af bortrejse³⁾

- 1) Danske slotte og herregårde, 2. udgave, bd. 3, side 37. 1964.
- 2) Oplysninger fra Hærens Arkiv.
- 3) Protokol side 28 og 45.

9) Fuglekongen 1805

(Skiven dateret 1806)

Mus. nr. 2210. Mål: 62,5 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af to brune bånd med smalle, røde kanter, det indre bånd har perlestaf inderst.

Indskrift med brunlig, skrånende skrift på sort bund. Øverst: »Nicolai Christopher Bülow«, omgivet af dekorative figurer. Nederst: »Herlufsholm den 17de Julii 1806«.

Billedfelt: Øverst smalt, hvidt felt med sorte versaler: »INTERDUM JUVANT LUDI« (Stundom gavner Lege). Fem nøgne børn morer sig med at skyde til måls med bue og pil mod skydeskive på stammen af et højt træ. Kun det nederste af kronen ses. I forgrunden pilekogger, bag ved træet landskab med buske, over horisonten himmel og skyer.

Farver: blå, gulligt, grønt og hvidt. Lang, smal afskrabning, hvor krideringen er synlig. Firkantet hul til ophængning.

Fuglekongen *Nicolai Christopher Bülow*, *1777¹⁾, †1851. Var student fra Herlufsholm og blev ansat som medhjælper hos sin onkel godsforvalter Clausen sammesteds. Blev 1811 forstinspektør og efter Clausens død 1816 godsforvalter. Bülow kom i økonomiske vanskeligheder og blev 1827 sat under administration. Han afsattes 1836 som godsforvalter, var stadig forstinspektør, men uden arbejde²⁾.

Bülow var med blandt underskriverne 1797. Blev fuglekonge ved eget skud 20/7 1805, atter fuglekonge 1822 (ingen skive i samlingen) og 1836 (nr. 35). Han blev selskabets æresmedlem 1847³⁾.

1) Folketælling i Herlufsholm sogn 1801.

2) Melchior-Leth: Herlufsholms Stiftelse. 1865, side 263, 278-79, 309, 311 og 439-40.

3) Protokol side 3a, 31a, 76, 133a og 196a.

10) Fuglekongen 1806

(Skiven dateret 1807)

Mus. nr. 2211. 47 cm i diam. Indskriftsbåndet er ret bredt, afsluttes indefter med smalt, gult bånd.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund, begyndende nederst t.v. og sluttende nederst t.h. Mellem begyndelse og afslutning stor, gul dekorativ figur: »Givet af Johan Diderich Galle Brændeviinsbrænder til det Borgerlige Fugle Skÿde Selskab i Nestved den 7de Julii 1807«.

Billedfelt: Jæger skyder mod fugle i skov. T.v. og h. store træer, i baggrunden let buet høj med stengærde foran solnedgang (?) og himmel med lette skyer.

Farver: grønt, gult og blåligt.

Fuglekongen *Johan Diderich Galle*, *1766¹⁾, var brændevinsbrænder og gæstgiver i Østergade i Næstved. Eligeret borger 1802-28²⁾. Var med blandt underskriverne 1797. Selskabet holdt generalforsamling hos ham og fruene («Madame Kneckenborg») 10/4 1798. Galle blev fuglekonge 19/7 1806 ved proprietær Stenglers skud³⁾. †1829⁴⁾.

1) Folketælling i Næstved købstad 1801.

2) Rasmus Nielsen IV, side 53.

3) Protokol side 3a, 5a og 36.

4) Sct. Mortens sogns kirkebog.

11) Fuglekongen 1807

Mus. nr. 2212. 64 cm i diam. Indskriftsbåndet er ret bredt, indvendig afgrænset af et smalt, gult bånd, der inderst er afsluttet med en smal, sort rand.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »Nicolai Clausen«; mellem ordene firkantet hul til ophængning. Nederst: »den 8de Julii 1807«.

Billedfelt: Porthuset med forvalterboligen på Herlufsholm¹⁾, set mod øst (jvf. interiør fra huset nr. 5). Bygningen²⁾ blev opført o. 1625-30 af magister Poul Jensen Colding, godsforvalter og -præst. Det var et grundmuret hus i to etager med svungne gavle og kvist over porten. Sammenbygget med en enetages bindingsværksfløj. Da Nyvej blev anlagt 1812, var der ikke brug for en vestlig indkørsel til Herlufsholm, og porthuset blev kort efter nedrevet og erstattet med den nuværende gule bygning, som rummer godsforvalterkontor og skovriderbolig. – Foran bygningen ses Holsteins Allé fra 1740'erne med led og en gående mand. I forgrunden t.h. græssende heste. En vej fører fra alleen mod vest. Gennem porten ses et træ.

Maleriet er nu mørkt og utydeligt med udviskede farver.

Fuglekongen *Nicolai Clausen* er omtalt under nr. 5. Blev fuglekonge ved sin nevø student Bülow's skud³⁾.

- 1) Melchior-Leth som anført under nr. 5.
- 2) Herlufsholm i 400 år – en række billeder, side 16-17, billede side 17. 1965.
- 3) Protokol side 39.

12) Fuglekongen 1809

(Skiven dateret 1810)

Mus. nr. 2214. Mål: 60,8 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af to smalle, sorte bånd.

Indskrift med skrevne røde bogstaver på gråsort bund, begyndende nederst til venstre: »Givet af Jens Bech Kiøbmand i Skiel-skør til Det Borgerlige Fugle Sküde Selskab i Nestved de: 12 Julii 1810«.

Billedfelt: Obeliskformet mindestøtte, der næsten helt udfylder fladen opefter. Øverst rundt hul til ophængning. T.h. Døden, siddende med le og holdende timeglas frem over oval plade med versalindskrift: »IENS BECH/DØD/DE 7 SEPT. 1809«. Herunder på mindestøtten krydset kerykeion (Hermes' stav) og anker i relief. Støtten er omgivet af træer. T.v. by.

Farver: grønt og gråt.

Fuglekongen *Jens Bech*, *o. 1774, †1809, var købmand i Ahlgade i Skelskør¹⁾ og blev optaget i selskabet 1806. Fuglekonge 14/7 ved proprietær Stenglers skud. Skiven må være leveret af enken, der omtales i protokollen²⁾.

Jens Bech leverede brændevin til kanonbådene i Korsør og Skelskør 1809³⁾.

1) Folketælling i Skelskør købstad 1801.

2) Protokol side 34a, 42a og 45a.

3) General-Commissariatets ind- og udgående skrivelser 1809. Rigsarkivet.

13) Fuglekongen 1810

Mus. nr. 2213. Mål: 61,5 cm i diam. Indskriftsbåndet mangler markering af kant.

Indskrift med gullige versaler på sort bund. Øverst: »JOHANN SEVERIN STENGLER«, nederst: »DEN XIII IULII 1810«.

Billedfelt: Forrest stående kvindeskikkelse i langt gevandt. Til højre skråtstillet ovalt skjold (plade) med skrevne sorte bogstaver: Vil du beri/ges uden/Sorrig/Elsk noisomhed/ saa er du rig«. Til venstre træ, hvis krone er bøjet over kvindefiguren. I baggrunden træer og himmel med skyer.

Farver: grønt, brunt, gråt, hvidligt og blå. Meget mørkt og krakeleret.

Fuglekongen *Johan(n) Severin Stengler*, *o. 1773, er i 1801 i folketællingen opført som forvalter på Tybjerggård¹⁾, men omtales i protokollen 1804 som »Proprietair« og 1810 som »Hr. Stengler i Wester Egede«.

Var med blandt stifterne 1797 og har åbenbart været en dygtig skytte, idet han nedskød brystpladen for andre i 1804, 1806 og 1809. Blev fuglekonge ved eget skud 12/7 1810. Udmeldte sig 1821 af selskabet²⁾, da han levede i København som forhenværende proprietær³⁾.

1) Folketælling i Tybjerg sogn 1801.

2) Protokol side 4, 28, 35-36, 42a, 46a og 71.

3) Vejviseren for København 1820.

14) Fuglekongen 1811

(Skiven dateret 1812)

Mus. nr. 2215. Mål: 55 cm i diam. Indskriftsbåndet er omgivet af to smalle, brunlige bånd.

Indskrift med skrevne bogstaver i okker på sort bund, begyndende nederst t.v.: »Givet af Major Knud Trolle Post Over Kystbefalings d. 14 July 1812«. Fortsættes nederst med mindre skrift: »Som i Aaret 1811 d 13 July blev det/Næstvedske Skyde Selskabs Fuglekonge«.

Billedfelt: Kyst med træ til højre, midtfor befalingsmanden til hest og forsvarsmandskabet. Man arbejder med et vippefyrr. I forgrunden til venstre en barak. På vandet ses fire engelske krigsskibe og en båd. Himmel med skyer. – Firkantet hul til ophængning i nederste kant foroven.

Fuglekongen *Knud Trolle Post* *1755, †1818, var fra Norge. Blev 1776 secondløjtnant ved 2. vestlandske nationale regiment, hvorfra han 1788 tog sin afsked med kaptajnsrang. Var 1799-1810 ejer af Frederiks-Eg i Herlufmagle sogn. Her boede han i 1801, men omtales 1806 i fugleskydningsprotokollen som »Hr. Major Post her i Byen« (Næstved), mens broderen Peter boede på Broksø og ejede denne gård og Holmegård.

Knud Trolle Post blev 1802 ansat som major á la suite (uden for nummer) i Søndre sjællandske Landeværns Regiment og var kommandør for regimentets 8. bataljon 1803 og for 5. bataljon 1804. Fik afsked med gage 1808, afsked som oberstløjtnant 1813. – Maleriet er altså udført på et tidspunkt, da Trolle Post næppe fungerede aktivt¹⁾.

Han optoges i selskabet 1806 og blev fuglekonge 12/7 1811 ved brændevinsbrænder Buchs skud. Betegnes ved sin død som »Oberstløjtnant Post, Næstved«²⁾.

1) Herregården Frederiks-Eg 1985. I C.W. Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer m.fl. 1648-1814. Protokollen side 34a.

2) Protokollen side 50 og 63.

15) Fuglekongen 1812

(Skiven dateret 1815)

Mus. nr. 2216. Mål: 61 cm i diam. Indskriftsbånd uden markering af kanter.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »Givet i Aaret 1815«, nederst: »af S: T: Hr Leut: von Foltmar«.

Billedfelt: Kriger i romersk dragt, hjelm med fjerbusk, brynje, sandaler med krydsede remme, skjold og spyd. Faner, hjelm og fasces (bundter – romersk magtsymbol). Himmelfelt med skyer. Farver: rødt, blå, gråt og hvidt.

Fuglekongen *Friedrich Wilhelm von Foltmar*, var secondløjtnant i Livregimentet Ryttere. Blev 1815 premierløjtnant, ritmester 1823, major 1842 og til sidst oberstløjtnant¹⁾.

Blev fuglekonge 14/7 1812 ved fuldmægtig Jessens skud, men var først medlem af selskabet 1813. Var 1819 i Holsten og blev da »udslettet« af selskabet formedelst restance²⁾.

1) Richter: Den danske Landmilitæretat.

2) Protokol side 52a, 54a og 65.

Jochune Jørgensen Gleungsb
Gen 8de Juli 1856
Kertussholme

16) Fuglekongen 1815

(Skiven dateret 1816)

Mus. nr. 2217. Mål: 55,5 cm i diam. Smal, mørk ramme, afgrænset indadtil af tynd, gul kant.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund i nederste del af billedfeltet, afgrænset opefter med tynd, gul kant: »Jochum Jørgensen Lieungh/den 8de Julii 1816/Herlufsholm«.

Billedfelt: Udsigt fra sydvest mod rektorboligen og klosterbygningen (sidste nedbrudt 1869) på Herlufsholm. I forgrunden til venstre »Stark« (Store Park – en dam). Klosterbygningen har svugne gavle fra første del af 1600-tallet, mens vinduerne blev udformede o. 1750¹⁾. Bagved kirketårnet og himmel med skyer. Maleriet er sikkert udført af skolens tegnelærer H.P. Topp²⁾.

Farver: hvidt, gult, rødt, blå og grønt.

Fuglekongen *Jochum Jørgensen Lieungh* (Lyng), *1782 i Norge, teologisk kandidat 1805, var adjunkt ved Herlufsholm fra 1806 til 1815, da han tog afsked og rejste til Norge. Blev sognepræst, hofprædikant og senere stiftspræst i Christiania (Oslo). †1853³⁾.

Lieungh optoges i selskabet 1806 og blev fuglekonge 14/7 1815 ved skovrider Bremers skud.

1) Herlufsholm i 400 år, side 6. 1965.

2) Professor F. Toldstrup har venligt henvist til ligheden med andre billeder af Topp.

3) Melchior-Leth: Herlufsholms Stiftelse. 1865, side 413.

4) Protokol side 37 og 58.

17) Fuglekongen 1816

Mus. nr. 2218. Mål: 48 cm i diam. Ret bredt indskriftsbånd, afgrænset indefter med gyl- den perlestaf.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »Givet i Aaret 1816 den 10 Ju- lii«, nederst: »af Bager Christen Jacobsen«.

Billedfelt: Romantisk fantasilandskab af fjord med fartøj. Til venstre bygninger og kirke med spir. Til højre træer. Skib med dansk splitflag i masten. Solnedgang og mør- ke skyer på himlen.

Farver: blåligt, gulligt og brunligt.

Fuglekongen *Christen Jacobsen*, *o. 1776, var bagermester i Købmagergade i Næstved¹⁾. Nævnes som brandkaptajn 1839 og søgte 1849 om afsked med pension, hvilket bevil- gedes. Døde 1853²⁾.

Blev medlem af selskabet 1809 og fuglekon- ge ved eget skud 10/7 1816³⁾.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Ny Sjællands Post 27/5 1839. Næstved Avis 4/4 1849 og 14/2 1853.
- 3) Protokol side 41 og 60a.

Givet Aaret 1817, da Hans Wandal
Büchholtz Fernpagter paa Salte
blev tilkiendt det Næstvedske
Skude Selskabs Hønge
gevinst.

18) Fuglekongen 1817

Mus. nr. 2219. Mål: 54,5 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift: Skrevne gule bogstaver på sort bund nederst på skiven: »Givet Aaret 1817, da Hans Wandal Buchholtz Forvalter på Saltøe blev tilkiendt det Nestvedske Sküde Selskabs Kongegevinst«.

Billedfelt: Herregården Saltø, set mod nord-øst: en vinkelbygning i to etager med tegltag, tre kviste og fem skorstene. T.v. tilbygget bindingsværksudhus med halvtag og syv korsåbninger (for længst nedrevet). Foran bygningen en indhegnet gårdsplads, t.v. stengærde og foran dette en brønd. På begge sider af bygningen store træer. T.v. bag en bakke ses toppen af en hollandsk mølle. T.h. marker og træer. Himmel med skyer.

Fuglekongen *Hans Wandal (Vandahl) Buchholtz*, *o. 1779, var forvalter på Saltø¹). 1838 afholder hans enke auktion p.g.a. forpagtningens ophør²). Buchholtz blev medlem af selskabet 1809 og fuglekonge 15/7 1817 ved skud af kaptajn Petersen, Holløse mølle. Udgået 1829³) og ⁴).

1) Folketælling i Karrebæk sogn 1834.

2) Næstved Ugeblad 6/3 og 23/3 1838.

3) Den Vest-Sjællandske Avis 1817, nr. 88.

4) Protokol side 40a, 63 og 91a.

19) Fuglekongen 1818

Mus. nr. 2220. Mål: 54 cm i diam. Bredt indskriftsbånd, afgrænset indefter med ophøjet, gul kant.

Indskrift med skrevne gulbrune bogstaver på sort bund, begyndende skråt opefter t.v.: »Købmand M. Gottschalk i Næstved blev den 14de Julii 1818 det Borg: Fuglesk: Selskabs Konge«.

Billedfelt: Siddende kvindeskikkelse, iført lang, hvid dragt med kortere blå overdel. Bærer vinget hjelm og holder i højre hånd dannebrogsvimpel, Hermes' stav (kerykeion) og trefork (?), i venstre hånd overflodshorn. Skikkelsen sidder på og er omgivet af pakasser. Skal åbenbart symbolisere nationalt købmandsskab. I baggrunden himmel og skyer.

Farver: hvidt, rødt, blå og brunligt.

Fuglekongen *Moses Gottschalk*, * o. 1773, indvandret jøde fra Hannover, blev købmand i Næstved 1804 og boede 1834 på torvet (Axeltorv), hvor han havde to ejendomme¹). 1819, da der var jødeforfølgelse i en række provinsbyer, fik Moses Gottschalk knust et par ruder, men det skyldes måske blot, at der den pågældende dag var marked i Næstved²). 1835 gik han fallit og skal efter familieoverlevering have druknet sig i Susåen³).

Gottschalk blev medlem af selskabet 1804 og fuglekonge 14/7 1818 ved skud af kaptajn Petersen, Holløse mølle⁴). Blev atter fuglekonge 1827 (jvf. nr. 27). Udmeldte sig af selskabet 1834⁴).

1) Folketælling i Næstved købstad 1834.

2) P.A. Klein: Vordingborg Købstads Historie, side 181. 1923.

3) Troels Andersen: Albert Gottschalk, side 7.

4) Protokol side 26, 64a og 116.

Bernh. Heinr. Henche
Snedkermester i Næstved.
Frøylekonger
den 15de Juli 1810

20) Fuglekongen 1819

Mus. nr. 2221. Mål: 56,5 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af skiven med skrevne gule bogstaver på sort bund. Smal, gul linje opefter: »Bernh: Heinr: Henche/Snedkermester i Nestved/Fuglekonge/den 15de Julii 1819«.

Billedfelt: Romantisk fremstilling af Susåen med »Fuglestangsholmen«¹⁾ (Jvf. nr. 28, hvor både ses flagstang og fuglestang, og F. Michelsen: Det borgerlige Fugleskydnings Selskab i Nestved, side 27 (Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1982)). I baggrunden øjnes et hus ved åen. Himmel med skyer.

Farver: brunlige, grålige, blå og hvidt.

Fuglekongen *Bernhard Heinrich Hench(k)e*, * o. 1775, † 1854²⁾, snedkermester i Næstved; boede 1834 i Østergade. Henche blev optaget i selskabet 1816 og fuglekonge 15/7 1819 ved skud af fuldmægtig Møller, Herlufsholm³⁾.

- 1) Melchior-Leth: Herlufsholms Stiftelse. 1865, side 310.
- 2) Folketælling i Næstved købstad 1834. Næstved Avis 27/6 1854.
- 3) Protokol side 59 og 67.

At være Konge troer man let, er mægelige Dage,
Men lad kun Daaren prøve det, han lader det tilbage
Givet den 16de Julii 1821, af
Møller N. Jacobsen.

21) Fuglekongen 1820

(Skiven dateret 1821)

Mus. nr. 2222. Mål: 54 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af skiven med skrevne hvidlige bogstaver på sort bund, afgrænset opefter af smal, gul linje: »At være Konge, troer man let, er magelige Dage,/ Men lad kun Daaren prøve det, han lader det tilbage/Givet den 16de Julii 1821, af/ Møller N: Jacobsen«.

Billedfelt: Fantasilandskab med vand, træer, huse og stubmølle på en bakke. En bro fører op til bakken, en vandmølle findes ved dens fod. I baggrunden t.v. en høj. Himmel med skyer.

At der afbildes såvel stubmølle som vandmølle, har sandsynligvis forbindelse med giversens profession (møller).

Farver: grønligt, brunligt, blå og hvidt.

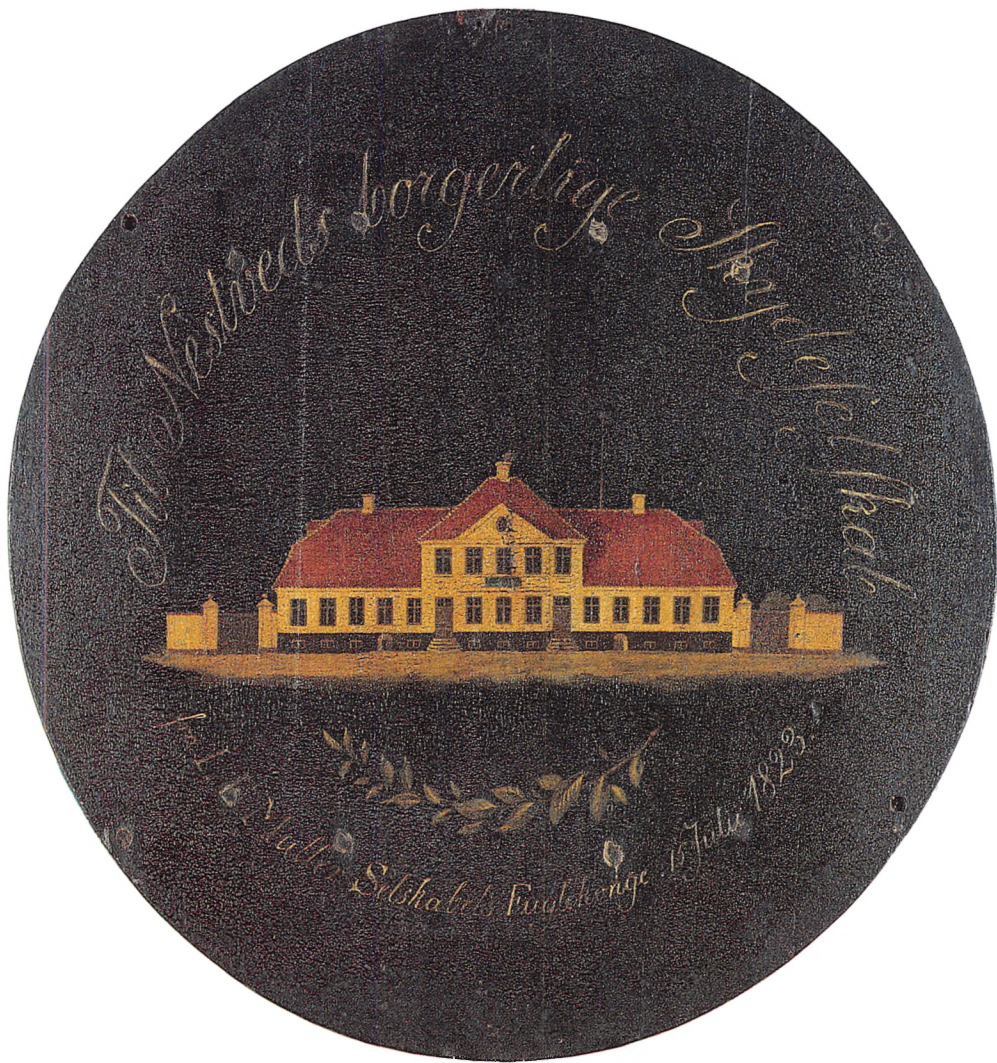
Fuglekongen *Niels Jacobsen*, *o. 1783¹⁾, var 1820 mølleforpagter ved Næstved Vejr mølle²⁾ (formentlig Store- og Lillemøllen ved Præstøvej³⁾). 1839 omtales han som møller, Rønnebæksholm, og søgte da borgerskab som høker og værtshusholder i Næstved⁴⁾ og ⁵⁾.

Niels Jacobsen blev medlem af selskabet 1817 og fuglekonge 18/7 1820 ved skud af møller Lund, Askov mølle. Udgik 1822⁶⁾.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Den Vest-Sjællandske Avis 1820, nr. 64.
- 3) Rasmus Nielsen IV, side 250-51.
- 4) Den Syd-Sjællandske Avis 24/4 1839.
- 5) Folketælling i Rønnebæk sogn 1840.
- 6) Protokol side 61a, 69a og 74a.

Vestred Byes ældste elgerede Borger, Brand Capitain og
Dannebrogsmand Paver C. F. Addit har som
det borgerlige Fugleskjede Selskabs Konge
i Aaret 1822 givet denne Skive, fore-
stillende Byens Raadstue

23) Fuglekongen 1823

Mus. nr. 2224. Mål: 52,5 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »Til Nestved borgerlige Skydeselskab«, nederst: »fra L.E. Müller Selskabets Fuglekonge 15 Julii 1823«.

Billedfelt: På sort baggrund ses en symmetrisk bygning med gult murværk og rødt tegltag. Midterparti i to etager med frontispice, ved siderne porte med piller og mur. Røg fra den midterste skorsten. I forgrunden grønt, langstrakt felt. Bag bygningen mast med barduner.

Billedet forestiller gæstgiveriet i Freieslebens gård, Nørregade i Ringsted, fra 1826 »Postgården«, og er den eneste kendte fremstilling af denne bygning, før den ændredes. Der er overensstemmelse mellem maleriet og beskrivelsen i brandtaksationsprotokolten¹).

Fuglekongen *Lauritz Elisæus Müller*, *o. 1767²), †1836, var forpagter på Ringsted kloster indtil 1814, men fik allerede 1811 borgerskab som brændevinsbrænder i Ringsted. Overtog 1812 gæstgiveriet i Freieslebens gård, der 1826 opnåede status som postgård³).

Müller (der også omtales som Møller) var blandt stifterne af selskabet 1797. Han blev fuglekonge 15/7 1823 ved eget skud⁴).

- 1) Brandtaksationen i Ringsted 1824.
- 2) Folketælling i Ringsted købstad 1834.
- 3) Oplysninger fra Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv.
- 4) Protokol side 3a, 78a og 126.

Givet af Bager J. S. Nysten til det
Borgerlige Fugle Skydeselskab
i Næstved den 20 July
1824.

24) Fuglekongen 1824

Mus. nr. 2225. Mål: 52 cm i diam. Sort bånd, afgrænset indefter med gul kant. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af billedfeltet med skrevne gule bogstaver på sort bund, afgrænset med gul kant: »Givet af Bager I: L: Kyhn til det/Borgerlige Fugle Skydeselskab /i Nestved den 20. Julj/1824«

Billedfelt: Interiør fra et bageri. T.v. lægges brød i ovnen (fladbuget åbning med ild (!) med grissel (stang med træplade på enden). T.h. ælter tre mænd ved et bord. I baggrunden to hylder, herunder en mand, bøjet over et kar. Ved døren en mand med melsæk. Billedet er beskadiget i venstre side.

Fuglekongen *Johan Ludvig Kyhn*, * o. 1778, bager i Ramsherred i Næstved. Kaldes melhandler ved folketællingen 1845¹⁾. † 1848, da enken sælger bopæl med bageri²⁾.

Kyhn blev medlem af selskabet 1807 og fuglekonge 20/7 1824 ved brændevinsbrænder D. Hansens skud. Udgik 1829³⁾.

1) Folketælling i Næstved købstad 1834 og 1845.

2) Næstved Avis 1/11 1848.

3) Protokol side 37, 79, 80a og 91.

Givet af Capitain Lieutenant A. Preecke
Beslyrer af den Næsbjæholmske Admiral
Ridder af Dannebrog det Borgerlige
Næstvedske Fugleskiudningss
Selskabs Hænge fra 1825
til Juli 1826

25) Fuglekongen 1825

(Skiven dateret 1826)

Mus. nr. 2226. Mål: 54 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne hvide bogstaver på sort bund nederst på skiven: »Givet af Captain Leutenant A: Recke/Bestyrer af den Næsbyeholmske Kanal/Ridder af Dannebrog, det Borgerlige/Nestvedske Fugleskøjnings/Selskabs Konge fra 1825/til July 1826«.

Billedfelt: Kammersluse med port og trappe samt »Styrt« ved den næsbyholmske kanal (Susåen), ved Maglemølle nord for Næstved. På kanalen pram med mast, trukket af hest på bredden. Bag hesten mand med pisk. I prammen, der bevæges ved en line bundet om masten, er 13 uniformerede personer; manden i forstavnen bruger en råber. På bredden ses bestyreren (i uniform) med familie (?). Baggrund med popler og andre træer. Himmel med skyer.

Kanalen¹⁾, der var en udbygning af Susåen med stopsluser og to kammersluser (ved Holløse mølle og ved Maglemølle), havde til formål at sikre transporten af brænde fra de midtsjællandske skove til København. Den gik fra Næsbyholm til Næstved og indrettedes 1811-13 samtidig med, at der gravedes en kanal gennem Longshavetangen ved Karrebæksminde til afløsning for Mindegabet, den gamle naturlige indsejling fra Smålandshavet til Karrebæk fjord. Den næsbyholmske kanal kaldes også den Danneskioldske efter amtmand greve C.C.S. Danneskiold Samsøe, der bl.a. ejede Næsbyholm, og som tog initiativet til kanalen. Denne mistede sin betydning omkring midten af århundredet. – Det er ikke muligt at fastslå nøjagtigheden af billedet her, da der, så vidt vides, ikke kendes andre fremstillinger af slusen.

Farver: grønt, blå og brunt.

Fuglekongen *Johan Adolph von der Recke* er nok den interessanteste i hele rækken. *1787, var uddannet ved sømilitæret²⁾, og blev 1810 fritaget fra tjenesten for at hjælpe sin fader, oberst og landmåler A.D. von der Recke, som ledede kanalarbejdet ved Karrebæksminde. Foretog 1811-13 indretningen af den næsbyholmske kanal, hvis bestyrer han blev under greve Danneskiold Samsøe og efter hans død staten. 1815 blev han ridder af Dannebrog og fratrådte militærtjenesten som karakteriseret (titulær) kaptajn. Han flyttede 1818 fra Næstved til Valdemarskilde ved Slagelse³⁾. Denne gård, som han havde erhvervet, hørte under Antvorskov hovedgård. 1843 solgte han Valdemarskilde og købte i stedet Sohngårdsholm ved Ålborg; den havde han til 1856.

I.A. von der Recke var politisk interesseret og tilhørte Højre. Han var stænderdeputeret for Øernes fjerde købstadstrakt 1834-40 (købstæderne i Sorø amt, Slagelse). Recke fik gennemført, at der oprettedes toldsted med begrænset rettighed i Slagelse. 1854-55 var

han valgt til Folketinget i Sæbykredsen, 1855-58 i Holbækkredsen. 1861 døde han under et ophold i Norge⁴⁾ og ⁵⁾.

Recke (som han kaldte sig selv) blev 1817 valgt til dommer i fugleskydningsselskabet. 5/7 1825 blev han fuglekonge ved skud af kaptajn Petersen i Holløse mølle. 1837 udmeldte han sig af selskabet⁶⁾.

I »Rigsdagens Medlemmer 1848-1948« bind II side 156 er gengivet maleri af Recke.

- 1) Trap Danmark, 5. udgave, bd. IV, side 255. J. Ingemann Pedersen: Susåen og Den dannelskjoldske Kanal. Historisk Samfund for Præstø Amt. Årbog 1986.
- 2) Officerer i den dansk-norske Søetat 1660-1814 og den danske Søetat 1814-1932 II, 1935.
- 3) Protokol side 64. Folketælling i Slagelse Sct. Peders Sogn 1834.
- 4) Hans Jensen: De danske Stænderforsamlings Historie 1830-48, I, side 290 og 396. 1931. Victor Elberling: Rigsdagens Medlemmer gennem 100 Aar II, 1950.
- 5) Thomas Larsen: En Gennembrudstid II, side 115-16. 1922.
- 6) Protokol side 62, 82a og 133a.

26) Fuglekongen 1826

Mus. nr. 2227. Mål: 49,5 cm i diam. Indskriftsbånd afgrænset fra midterparti ved egebladskrans med rødt og hvidt bånd nederst.

Indskrift med skrevne rødbrune bogstaver på gullig bund. I båndet: »Givet af Christoffer From Beck Forpagter paa Rosendahl«. I midterpartiet: »Ved fremmed Haand./Vandtes Kongebaand./den 11 Juli 1826«. – Verset er en variation af det på nr. 4.

Billedfeltet er erstattet af den ovenfor omtalte krans.

Farver: grønt, hvidt og rødt på gullig bund.

Fuglekongen *Christopher From Beck*, *1788, var forpagter på Rosendahl ved Fakse. 1834 kaldes han forhenværende forpagter af hovedgården¹⁾.

Han blev medlem af selskabet 1817 og fuglekonge 11/7 1826 ved skud af forvalter Sønderup, Rosendahl (jvf. nr. 36)²⁾.

1) Folketælling i Fakse sogn 1834.

2) Protokol side 61a og 84.

27) Fuglekongen 1827

Fotografi i sort-hvidt af skive i (ukendt) privateje. Mål, farver og indskrift kendes ikke, men skiven kan identificeres som fuglekongens 1827 (28).

Billedfelt: Del af Axeltorvs nordvestside med tre huse. Bygningen t.v. er det senere »Landmandshotellet«, nu anneks til Hotel Axelhus, og den var bolig for fuglekongen Moses Gottschalk, som desuden havde erhvervet naboejendommen. Denne var opført 1784 af kancelliråd, byfoged Ewald Wulf til minde om faderen guldsmed Jonas Wulf. Det var en smuk rokokobygning med frontispice og mansardtag, som ødelagdes ved en ombygning o. 1890. På et fotografi af Axeltorv i 1860'erne er indgangsdøren muret til (gengivet i »125 år blandt bøger og borgere i byens midte« side 9. Næstved 1976). Ejendommen til højre i billedet, fra ca. 1600, var et bindingsværkshus med fint udskåret tømmer (gengivet i Chr. Axel Jensen: Dansk Bindingsværk fra Renæssancetiden, side 21. 1933). Facaden blev nedbrudt 1869.

I billedets højre side ses en transportvogn, som åbenbart er ved at blive fyldt med varer. Den kraftige mand med stok og fortegnelse i hånden skal sikkert forestille købmanden selv. Der står en interesseret person i husdøren til venstre, og fire mænd passerer torvet i forskellig retning. Trods travlheden virker bybilledet idyllisk.

Fuglekongen *Moses Gottschalk* er omtalt under nr. 19 (fuglekongen 1818).

Blev fuglekonge 9/7 1827 ved skud af hr. Møller fra Ditlevshøj¹⁾.

1) Protokol side 86a-87.

*Givet af C. Bonnisen
d. 2 juli 1828.*

28) Fuglekongen 1828

Mus. nr. 2228. Mål: 57 cm i diam. Smal, sort ramme afgrænset fra billedfeltet ved gylden kant. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne forgyldte bogstaver på blålig bund nederst i billedfeltet og afgrænset af forgyldt kant: »Givet af C. Bonnesen/d: 2den Julii 1828«.

Billedfelt: Torvet (Axeltorv) set mod nordøst. Fugleskydningsselskabets medlemmer marcherer over torvet mod nordvest. Forrest to rækker musikere, så følger fuglekongen med sølvgevinsterne og en dreng med skiven. Der er i alt 12 geledder i optøget. – T.h. Vagten (garnisonens vagthus, nedrevet i 1880'erne); den har frontispice med dekoration og kendes fra fotografier. Dette er den eneste fremstilling på et maleri. Foran Vagten står soldater ret. T.v. ses Løveapotekets bygning; dets facade udformedes under en ombygning i 1850'erne af M.G. Bindsbøll. – På torvet ses flere personer, bl.a. en officer til hest fra landseneerne og, i en port, en bonde med rød strikket hue. Himmel med skyer.

Fuglekongen *Christian Bonnesen*, *1805¹⁾, fik borgerskab som købmand i Næstved 1827, men ombyttede det 1848-50 med borgerskab som restauratør med tilladelse til at udskænke drikkevarer og til billardhold. Han åbnede 1848 en fin restaurant på Kiødtorvet (Sct. Peders Kirkeplads) i Mogens Tuessøns Stenboder, med Tivoli i haven, og drev den med stort held, til han fik opsigelse af ejeren af Stenboderne 1854. Efter at have haft Norske Løve i Køge vendte han tilbage til Næstved 1855. Et par forsøg med restaurationer faldt dog ikke heldigt ud, og han døde som en fattig mand 1865.

Bonnesen blev medlem af selskabet 1827 og fuglekonge 2/7 1828 ved bøsse-mager Rohdings skud. Udgået af selskabet 1830³⁾.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Svend Arnholtz: Tivoli i Næstved (Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1958, side 93-149).
- 3) Protokol side 85 og 90 (1827: »Handelsbetjent Bondesen«), 95a.

29) Fuglekongen 1829

Mus. nr. 2229. Mål: 52,5 cm i diam. Bred indskriftsramme, omgivet af smalle, gule kanter.

Indskrift med sorte bogstaver på grøn bund (vanskeligt at læse). Øverst: »Givet af Godsforvalter og Kystmelisse Befalingsmand I: H: Voss«, nederst: »den 14de Juli 1829«.

Billedfelt: Fugleskydning i Frederikslund skov syd for Herlufsholm. Udsigt over Susåen mod »Fuglestangsholmen« og Rådmandshaven, mod øst. Forrest i midten promenerer en festklædt dame og herre, t.h. står en mand og en dreng med en hund. Til venstre affyrer en deltager i fugleskydningen en bøsse, som hviler på en stander, »anlægspælen«, over mod fuglen, der er anbragt på holmen, på en stang med stivere og barduner (jvf. nr. 20). Til højre for fugleskydningsstangen et splitflag på en stander med skive. I billedets venstre side er der fire tilskuere, hvoraf den forreste synes at se i en kikkert. I baggrunden en græsklædt åbning i skoven og himmel med skyer.

Fuglekongen *Johan Henrik Voss*, *1774, var 1801 »Skriverkarl« på Gunderslevholm¹⁾, kaldes 1817 forvalter på Førslevgård²⁾ og fungerede stadig i denne stilling 1834³⁾.

Voss var medlem af selskabet fra 1799 og blev 14/7 1829 fuglekonge ved skud af møller Hansen, Bavelse mølle⁴⁾. Udgik 1838 (boede da på Hindholm)⁵⁾.

- 1) Folketælling i Gunderslev sogn 1801.
- 2) Den Vest-Sjællandske Avis 1817, nr. 13.
- 3) Folketælling i Førslev sogn 1834.
- 4) Protokol side 9 og 94.
- 5) Protokol side 139a.

Morten Smith Schönkejder den 5te Juli 1831.

30) Fuglekongen 1830

(Skiven dateret 1831)

Mus. nr. 2231. Mål: 54 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne, mørkebrune bogstaver nederst på skiven på baggrund af gullige skyer: »Morten Smith Schönheyder den 5te Julii 1831«.

Billedfelt: En hånd holder en vægt i et hul i skyerne. Der hentydes til, at Schönheyder var dommer (byfoged). Den øvrige symbolik med Justitia mangler.

Farver: gult, brunt og gråt.

Fuglekongen *Morten Smith Schönheyder*¹⁾, *1782, †1835, blev cand.jur. 1801, sekretær i Højesteret 1802, fik Universitetets guldmedalje for en juridisk afhandling 1803, blev assessor i Landsover- samt Hof- og Stadsretten 1807. Borgmester og byfoged, by- og rådstueskriver i Næstved samt herredsfoged og skriver i Tybjerg herred 1809, tillige birkedommer og skriver i Gavnø Birk 1811. Virkelig justitsråd 1815, statsråd 1822. — Boede i Købmagergade i Næstved²⁾.

Schönheyder blev medlem af selskabet 1815, dets præses 1815 og fuglekonge 13/7 1830 ved skud af kontorist Permin³⁾.

1) Candidati og examinati juris 1736-1836, bd. IV, 1958.

2) Folketælling i Næstved købstad 1834.

3) Protokol side 44a, 51, 51a og 97.

31) Fuglekongen 1831

Mus. nr. 2230. Mål: 51 cm i diam. Bredt indskriftsbånd, afgrænset indefter med smal, gul kant.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »H. Hansen«, nederst: »1831«.

Billedfelt: I forgrunden mark med græssende køer. Længere tilbage kvinde, der vasker. Bagved Havemølle: landbrugsbygninger med to vandmøller. Derefter Ringsted kloster. I horisonten træer og til højre tårnet af Sct. Bendts Kirke i Ringsted, som det så ud efter branden 1806 og indtil restaureringen 1900-1909. Himmel med skyer. Der er overensstemmelse mellem et stik med samme motiv i Pontoppidans Danske Atlas tomus III, side 50-51, og maleriet her, der er det eneste i sin art. Set mod øst.

Farver: grønt, hvidt, blå og rødt.

Fuglekongen *Hans Hansen*, *1793, var møller på Havemølle og blev forpagter af Ringsted kloster 1837¹⁾).

Han blev fuglekonge 5/7 1831 ved skud af fuldmægtig Lund, Næstved. I medlemslisten 1832 nævnes han som forpagter²⁾).

- 1) Oplysninger fra Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv.
- 2) Protokol side 103a og 108a.

32) Fuglekongen 1833

Mus. nr. 2232. Mål: 56,5 cm i diam. Bred dekoreret kant, indskrift i midterpartiet.

Indskrift med skrevne bogstaver på mørkegrøn grund: »Givet/af Købmand/C: Soldath/som Fuglekonge/den 15de Juli 1833«.

Billedfelt: Bredt bånd med blade og frugter, afgrænset indefter med perlestaf, yderst med gul kant.

Fuglekongen *Carl Peder Soldath*, * o. 1786, var købmand i Østergade i Næstved¹⁾). Fik borgerskab 1808 og var kæmner 1824-27²⁾).

Han blev medlem af selskabet 1809 og fuglekonge 17/7 1833 ved skud af møller Steffensen i Næstved³⁾). † 1854⁴⁾).

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Rasmus Nielsen IV, side 51-52.
- 3) Protokol side 40a, 114a og 236a.
- 4) N. A, 18/12 1854.

Givet af Brændevinsbrænder
S. A. Galle som Selskabs
Fuglekonge d. 16de Juli
1834.

33) Fuglekongen 1834

Mus. nr. 2234. Mål: 52 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af skiven, under billedfeltet, med skrevne umbra bogstaver på lys bund: »Givet af Brændeviinsbrænder/S: A: Galle, som Selskabets/Fuglekonge d: 16de Julii/1834«.

Billedfelt: Udsigt over Næstved fra bakken over kirkegården, set mod vest. I forgrunden fem personer (tre herrer, en dreng og en pige), bagved ses den græsklædte bakke med et hus. I baggrunden fra højre mod venstre: Sandbjerget (i vore dage Johannesbjerg + Munkebakken + Amtmandsbakken), huse, bl.a. det nuværende Axelhus, Sct. Mortens og Sct. Peders kirker, Peder Syvs Hus (den gamle latinskole, nedrevet 1881), anbragt forkert, sortebrødreklostrets bygning (nedrevet 1840) og Susåen med sine slyngninger. Under horisonten er der marker og skove samt Herlufshoms og til venstre Karrebæks kirker. Himmelen med skyer. Maleriet er stærkt påvirket af Søren Læssøe Langes farvelagte radering »Næstved« fra 1820. Krakeleret.

Fuglekongen *Søren Adolph Galle*, *1801¹⁾, benævnes i medlemslisten 1832²⁾ som forvalter på Næsbyholm. I folketællingslisten for Næstved kaldes han forhenværende forvalter, nu uden erhverv. I samme ejendom i Østergade boede hans mor, enken Else Margrethe Galle, ejerinde af et brænderi. På fuglekongeski-verne 1834 og 1835 kalder han sig brændeviinsbrænder. Fik sidste år borgerskab som brændeviinsbrænder og værtshusholder. 1839 blev S.A. Galle udnævnt til revisor for kommunen³⁾. Han døde som en velhavende mand i 1845⁴⁾.

Galle optoges i selskabet 1826. Han blev fuglekonge 16/7 1834 ved eget skud. – Jvf. nr. 34.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Protokol side 108a.
- 3) Næstved og Callundborg Ugeblad 8/1 1839.
- 4) Sct. Mortens kirkebog og Næstved Avis 27/2 1851 og 15/6 1854.
- 5) Protokol side 83, 118a og 181a.

34) Fuglekongen 1835

Mus. nr. 2233. Mål: 52 cm i diam. Indskrift dels på øverste kant, dels under billedfeltet.

Indskrift 1) øverst langs randen med skrevne sorte bogstaver på billedfeltet: »Saa kraftfuld og stærk i Alder som Egen, vort Selskab bestaae«, 2) nederst på skiven, afgrænset opefter med gul, smal rand, med skrevne gule bogstaver på sort bund: »Givet af Brændeviinsbrænder S: A: Galle som Selskabets/ Fuglekonge d: 15 Julii/1835«.

Billedfelt: Et egetræ på en bakketop, bagved landskab med bakker og himmel. Krakeleret.

Farver: blåt og grønt.

Fuglekongen: se nr. 33. *S.A. Galle* blev også denne gang fuglekonge ved eget skud 15/7 1835¹⁾. Omtalt under nr. 33 (fuglekonge 1834).

1) Protokol side 124.

Givet
af
Forhenværende Forvalter
ved
Herlufsholms Skiftelse
Nicolai Christophers Bülow
Den 20de Juli 1837.

35) Fuglekongen 1836

(Skiven dateret 1837)

Mus. nr. 2235. Mål: 52,5 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift dels med skrevne, dels trykte (gotiske) gule bogstaver på rødbrun bund: »Givet af forhenværende Forvalter/ved/HERLUFSHOLMS STIFTELSE/NICOLAI CHRISTOPHER BÜLOW/Den 20de Juli 1837«.

Intet billede, men to streger under indskriften.

Fuglekongen *Nicolai Christopher Bülow* er omtalt under nr. 9 (Fuglekonge 1805).

Blev fuglekonge 20/7 1836 ved købmand Korfitzens skud¹⁾.

1) Protokol side 133a.

36) Fuglekongen 1837

(Skiven dateret 1838)

Mus. nr. 2236. Mål: 51 cm i diam. Smal, sort kant. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne sorte bogstaver på grålig bund: »Givet/af Procurator J P Clausen/den 19de Juli 1838«.

Billedfelt: Krans af blade, åben opefter.

Farver: grønlig nuancer.

Fuglekongen *Jacob Paulin Clausen*, *1796¹⁾, blev exam.jur. 1820 og fik borgerskab som brændevinsbrænder i Næstved 1828²⁾. Året efter opsagde han sit borgerskab og blev 1831 prokurator ved samtlige retter i Sjællands Stift, København undtaget. Samme år blev han sekundløjtnant á la suite (uden for nummer) i Københavns borgerlige infanteri og fik 1843 afsked med kaptajns karakter (rang). Han nævnes i skydeselskabets medlemsfortegnelse 1832³⁾ som prokurator og løjtnant ved brandkorpset, var 1829-47 kæmner i Næstved og 1852 borgerrepræsentant⁴⁾. Blev 1851 formand for afløsning af jagtretten i Præstø Amt²⁾. + 1855⁵⁾.

Clausen blev medlem af selskabet 1822 og fuglekonge 21/7 1837 ved bøssehandler Rohdings skud. Udgået 1849⁶⁾.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1834.
- 2) Danske Prokuratorer med kongelig Bevilling 1660-1869. 1935.
- 3) Protokol side 108.
- 4) Rasmus Nielsen IV, side 52 og 55 (omtales her fejlagtigt som Jens Peder Clausen).
- 5) Næstved Avis 30/6 1855.
- 6) Protokol side 74a og 136a. Betegnes 1822 som Fuldmægtig s. 198.

37) Fuglekongen 1838

Mus. nr. 2237. Mål: 62 cm i diam. Indskriftsbånd afgrænset indefter med tynd, gul kant.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund, begyndende til venstre midtpå: »Givet af Forvalter Sønderup paa Magrethnlund som Selskabets Fuglekonge i Nestved d: 20de Julii 1838«.

Billedfelt: Flyvende engel, vendt til venstre, med kvist i højre hånd og holdende gevandt i venstre. Mørk baggrund. Motivet skal udtrykke ønsket om fred.

Farver: grønt, rødt, brunligt og gråligt.

Fuglekongen *Joachim Brokdorf Sønderup*, *1783¹⁾, var forvalter på Rosendahl 1826 (se nr. 26), i 1838 godsforvalter og forpagter på Margrethe(n)lund under Rosendahl, Fakse²⁾. Benævnes 1834 som Kystpoliti-Districtscommissair.

Sønderup blev medlem af selskabet 1817 og fuglekonge 20/7 1838 ved orgelbygger Thornams skud. Udgik 1855³⁾.

1) Folketælling i Fakse sogn 1834.

2) Næstved Ugeblad 27/7 1838.

3) Protokol side 61a, 141a og 244a.

38) Fuglekongen 1839

Mus. nr. 2238. Mål: 57 cm i diam. Bredt, sort indskriftsbånd, afgrænset indefter med smal, gul kant.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på sort bund. Øverst: »P: C: Lind«, nederst: »den 23de Julii 1839«.

Billedfelt: I forgrunden mark med græssende køer og får. Bagved en større landbrugs-ejendom med flere bindingsværksbygninger med tegltag. I baggrunden himmel med skyer. Bygningerne på skiven viser overensstemmelse med en tegning af Valbygård ved Slagelse før nedrivningen af hovedbygningen i 1850'erne. Udført af Caroline Stampe ca. 1850¹⁾.

Farver: grønt, rødt, brunt, blå og hvidt.

Fuglekongen *Poul Christian Lind*, *1782²⁾, var forvalter på Valbygård, hvis ejer minister P.F. Stemmann fungerede som forstander på Herlufsholm og blev medlem af skydeselskabet.

Lind blev optaget 1839 og gjort til fuglekonge 23/7 samme år ved skud af skovrider Wind, Herlufsholm. Udgik af selskabet 1850³⁾ og ⁴⁾.

- 1) Aage Roussell: Danske Slotte og Herregårde, bd. 4, s. 139.
- 2) Folketælling i Slagelse Sct. Mikkels sogn 1834.
- 3) Protokol side 143a, 146a og 204.
- 4) Sjællandsposten 30/7 1839.

Givet af Kongen
Hammerpunker Sriesz
Kaptajn i Sjællandske
Landstøttere Regiment,
den 21te Juli 1840.

39) Fuglekongen 1840

Mus. nr. 2239. Mål: 52,5 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift i ramme nederst på skiven med gotisk skrift og nederst med skrevne gule bogstaver på sort bund: »Givet af Fuglekongen/Kammerjunker Friess/Ritmester i Sjællandske/Landseneer Regiment/den 21de Julii 1840«.

Billedfelt: Udfylder hele skiven. Yderst smal, mørk ramme med voluter i regelmæssig afstand. Nederst brunlig opsats med voluter og flad hylde. På denne er placeret et ovalt skjold, omviklet med et grønt, kunstfærdigt arrangeret bånd, foroven fastgjort med et spir. Gullig baggrund. Rundt om skjoldet er arrangeret et opbud af forskellige våben: spyd, sabel, revolver, flitsbue og kogger, bøsse, kugler samt hjælm og fane. Midt i det ovale skjold er malet et rødt våbenskjold med forgyldt, dekorativt »F« og krone med seks kugler over. Det er givet et uautoriseret våbenskjold.

Fuglekongen *Friedrich v. Friess*, *1796, løjtnant, 1837 ritmester ved Sjællandske Landseneerregiment, 1828 kammerjunker, afsked 1842, †1864¹⁾.

Han opfordrede i 1853 sine medborgere i Næstved til at oprette et fond, hvis koleraen skulle komme til byen²⁾. Boede i Østergade i Næstved³⁾.

Friess blev medlem af selskabet 1835 og fuglekonge 21/7 1840 ved købmand S.A. Galles skud.

- 1) Håndskrevet manuskript, udført i Hærens Arkiv.
- 2) Næstved Avis 4/8 1853.
- 3) Folketælling i Næstved 1834 og 1840.
- 4) Protokol side 121a og 152.

GIVET AF MALER
Hockendorff
SOM PUGLEKONGE DEN 20DE JULI 1811.

40) Fuglekongen 1841

Mus. nr. 2240. Mål: 54 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af skiven med versaler, efternavn i fraktur, med gule bogstaver på sort bund: »GIVET AF MALER/HÖCKENDORFF/SOM FUGLEKONGE DEN 20de JULI 1841«.

Billedfelt: Interiør fra et malerværksted, formentlig Höckendorffs eget, malet af ham selv. Et af de ældste danske malerier af et malerværksted. Billedfeltet er kantet med rosetter. Rummet: t.v. tre vinduer, herunder arbejdsbord, i baggrunden t.v. en dør, derefter arbejdsbord; op til loftet ses hylder med krukker, kasser med etiketter på og flasker samt pensler. T.h. arbejdsbord og hylder. Bjælkeloft, hvorfra der hænger sigte og mål ned. Personer: På en stol sidder mesters kone i sort kjole og med kyse; hun har medbragt kurven med mad og flasker, som er sat på gulvet foran hende. Bagved står den imponerende mester iført frakke med sølvknapper, høj hat og lange støvler. Han støtter sig til en stok i højre hånd, har en flaske i venstre og en krukke i klemme i armen. T.v. svend eller lærling, i færd med at rive farver; han har kasket og er i skjortærmer. To sven-de i frakke med bælte er beskæftigede ved bagvæggen og til højre; sidstnævnte drejer på et håndtag. På flisegulvet ses hund og kat ved et kødben¹⁾.

Fuglekongen *Johan Christian Höckendorff*, *o. 1791 i Stettin²⁾, malermester i Østergade i Næstved. Han malede ifølge et lokalt blad³⁾ en smuk transparent over hovedbygningen til Den Ostenfeldtske Stiftelse i Næstved 1840.

Höckendorff blev medlem af selskabet 1817 og fuglekonge 20/7 1841 ved købmand S.A. Galles skud⁴⁾. †1853⁵⁾.

- 1) »farve tapet« 7-8 1977 og 4 1978.
- 2) Folketælling i Næstved købstad 1840.
- 3) Den Syd-Sjællandske Avis 26/8 1840.
- 4) Protokol side 61a og 157a.
- 5) Næstved Avis 29/1 1853.

41) Fuglekongen 1842

Mus. nr. 2241. Mål: 53 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med skrevne gule bogstaver på mørk bund nederst på skiven: »Givet af Skovrider/N: I: Kann/Som Selskabets Fuglekonge den 19 Juli 1842«.

Billedfelt: Skovbillede. Forrest til venstre jæger med lange støvler, lyse knæbukser og hat, ledsaget af hund. Løvtræer t.v., grantræer t.h., i baggrunden jæger, sigtende mod hare. Himmel og skyer.

Farver: grønt, brunt, hvidt og blå.

Fuglekongen *Niels Jørgen Kann*, *1801¹⁺²⁾, var fra 1832 skovridder på Lindholm hovedgård, Gevninge sogn, Volborg herred, hvis ejer Joachim greve Scheel-Plessen også havde Saltø, hvor Kanns brøder Johan Heinrich var skovridder fra 1824. Ved dennes død 1867 blev N.I. Kann hans efterfølger på Saltø. †1887. Ingen af brødrene var forstkandidat.

N.I. Kann blev medlem af selskabet 1840 og fuglekonge 19/7 1842 ved broderens skud. Udgik 1845³⁾.

- 1) Folketælling i Gevninge sogn 1840.
- 2) Slægten Kann i Danmark. 2. udg. 1980.
- 3) Protokol side 149, 163-63a og 181a.

Givet af Forvalter Lund, som
Fuglekonge den 22 Juli
18 44

42) Fuglekongen 1844

Mus. nr. 2242. Mål: 51,5 cm i diam. Tunget, rødbrun kant om skiven. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på nederste del af skiven med skrevne gule bogstaver på sort bund: »Givet af Forvalter Lund, som/Fuglekonge den 22 Juli 1844«.

Billedfelt: Herre i festtøj og med høj hat fremviser sølvgevinster på bakke for en skomagerdreng med lange støvler til venstre og en kone med forklæde, begejstret slående ud med hænderne, til højre. Solbeskinnet landskab. T.v. i billedet ses et hus, kalket og med tegltag, tilhørende have, bagved endnu et hus. T.h. fører en bådebro ud til en sø med en sejlbåd. Bagved ses en hollandsk mølle. I baggrunden himmel med skyer. Det lader sig ikke afgøre, om der er afbildet en bestemt lokalitet, eller der er tale om et opdigtet motiv.

Farver: gult, rødt, sort, blå, hvidt og grønt.

Fuglekongen *Hans Lund*, *1794, var arvefæster og forvalter på Fodbygård og boede i Fodby¹⁾. Han nævnes i medlemslisten 1832 og blev fuglekonge 24/7 1844 ved skud af Hansen på Myrupgården²⁾.

1) Folketælling i Fodby sogn 1845.

2) Protokol side 108a og 179.

43) Fuglekongen 1845

Mus. nr. 85:184. Mål: 52,5 cm i diam. Smal, forgyldt ramme med slynget dekoration («topstykke») øverst og nederst og med et par små ornamenter. Intet indskriftsbånd.

Indskrift på sort bund med forgyldte bogstaver, majuskler og minuskler, i nederste del af det indrammede: »GIVET af C. HANSEN. I BAVELSE MØLLE d 21 juli 1845«.

Billedfelt: Fylder lidt over de øverste to trediedele af det indrammede og viser Bavelse Mølle og møllegård. Yderst t.v. en bindingsværkslænge, derefter en slank hollandsk vindmølle og t.h. herfor møllegården, omkranset af træer. T.v. i billedet møllersvenden med trillebør og sæk, midtfor mølleren i samtale med en kunde. T.h. for møllegården skimtes søen, omgivet af skov. Det meste af billedfladen udgøres af skyet himmel. Sommerlandskab.

Farver: Naturtro, hovedsagelig grønne og brune nuancer. Habilt, lidt ubehjælpsomt arbejde.

Skiven, der har en øsken til ophængning, er velbevaret. Den dukkede op i 1985 og skænktes til Næstved Museum af Bernhard Pedersen, Sandved.

Fuglekongen *Christian Hansen*, *1781, boede i Bavelse Mølle, som endnu i 1855 var i hans besiddelse¹⁾. Han blev optaget i fugleskydningselskabet i 1826 og gik ud 1856²⁾. Ved fugleskydningen 22/7 1845 blev han fuglekonge ved landsener Husums skud³⁾.

1) Folketællinger i Bavelse sogn 1834-60.

2) Protokol side 83 og 250a-51.

3) Protokol side 185a.

44) Fuglekongen 1846

Mus. nr. 2243. Mål: 45 cm i diam. Intet indskriftsbånd.

Indskrift med rødbrune bogstaver på gullig bund: a) med versaler i rundkreds; øverst: »GIVET, AF CONDITOR, C, HANSEN«. nederst: »DEN 21, JULI, 1846!». b) inde i kredsen, vandret, med skrevne bogstaver: »Nestved,/borgerlig Fugleskyd=/nings Selskabs, Fugle=/Konge«.

Billedfelt: Nær ved kanten stiliseret bort med røde og gule blomster og grønne blade. Borten er indrammet med tynde grønne linjer. Udsmykningen fører tanken hen på et konditorarbejde!

Farver: rødt, gult, grønt og sort på gullig baggrund.

Fuglekongen *Carl Christian Hansen*, *1809, var konditor på Axeltorv i Næstved¹⁾. Han overtog 1836 forretningen efter sin fader med betinget borgerskab og fik 1850 endeligt borgerskab (formentlig ved moderens død²⁾). Han omtales 1843 i et lokalt blad af »En lagttager«, der er vred over, at konditor Hansen, som havde beværtningen under fugleskydningen i skoven, nægtede at levere glas til musikerne, da den nye fuglekonge sendte nogle flasker vin op til dem³⁾.

Hansen påbegyndte i 1849 noget for en konditor usædvanligt: at rejse rundt og optage daguerreotypier. Næste år solgte han sit konditori og åbnede en tilsvarende forretning i Frederiksberggade i København. Han fortsatte dog med daguerreotypier og oprettede 1854 sammen med en søn (der havde lært fotografi i Tyskland og senere blev kendt som hoffotograf Georg E. Hansen) det første fotografiske atelier i Danmark. Han døde 1891⁴⁾.

C.C. Hansen nævnes i medlemslisten 1832 og blev fuglekonge 21/7 1846 ved skytte Steffensens skud⁵⁾.

- 1) Folketælling i Næstved købstad 1840.
- 2) Borgerskabsbrev i Næstved by- og egnshistoriske Arkiv.
- 3) Ny Sjællandspost 28/7 1843.
- 4) Svend Arnholz: Gamle Næstved-Fotografer. Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1954, side 121-23. Bjørn Ochsner: Fotografer i og fra Danmark indtil år 1900. 1969.
- 5) Protokol side 108a og 190a.